

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Srážky ze mzdy v návaznosti na insolvenční řízení

Jaroslava Palmová

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jaroslava Palmová

Hospodářská politika a správa

Název práce

Srážky ze mzdy v návaznosti na insolvenční řízení

Název anglicky

Payroll deductions in relation to insolvency proceedings

Cíle práce

Cílem práce je analýza teoretického prostředí zkoumané problematiky. Následně pak teoretická zjištění aplikovat na konkrétní problematiku. V závěru provést vyhodnocení a zpracovat návrhy na případná doporučení a opatření.

Metodika

Analýza teoretického prostředí zkoumané problematiky.

Konzultace s vedoucí BP.

Vyhodnocení teoretické části.

Průzkum zkoumané problematiky v konkrétních podmínkách metodou analýzy dat.

Závěry a návrhy na opatření.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Doporučené zdroje informací

Další literatura a odborné články po konzultaci s vedoucí BP

Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele, Jolana Maršíková, Nakladatelství Linde Praha, ISBN 978-80-7201-862-8; Exekuce srážkami ze mzdy, JUDr. Jan Breburda, nakladatelství ANAG, ISBN 978-80-7263-858-1; Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů JUDr. Bořivoj Šubrt, nakladatelství Wolters Kluwer ČR, ISBN 978-80-7478-378-4; Abeceda mzdové účetní 2014, JUDr. Bořivoj Šubrt a další, nakladatelství ANAG, ISBN 978-80-7263-851-2; Abeceda personalisty 2011, JUDr. Hana dAmbrosová, nakladatelství ANAG, ISBN 978-80-7263-646-4, UZ-Zákoník práce 2014, nakladatelství Sagit MK ČR E 10981, ISBN 978-80-7488-010-0; UZ-Insolvenční zákon 2014 insolvenční správci, nakladatelství Sagit, ISBN 978-80-7488-003-2; Insolvence, Jaroslav Schonfeld, Eva Kislingerová, nakladatelství Oeconomica, ISBN 978-80-245-1593-9

Předběžný termín obhajoby

2015/06 (červen)

Vedoucí práce

Mgr. Ivana Hájková

Elektronicky schváleno dne 21. 10. 2014

JUDr. Jana Borská

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11. 11. 2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Srážky ze mzdy v návaznosti na insolvenční řízení“ vypracovala samostatně. Použitou literaturu a všechny podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu zdrojů.

V Přešticích dne 2. 3. 2015

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat Mgr. Ivaně Hájkové za vedení této bakalářské práce.

Dále můj velký dík patří insolvenčnímu správci Ing. Petru Bendlovi a Bc. Martinu Wohlmuthovi za poskytnutí cenných materiálů.

Též poděkování patří Ing. Růženě Klímové, lektorce a konzultantce mzdového účetnictví, specialistce personální agendy, za poskytnutí formulářů a cenných rad v rámci seminárního školení.

Srážky ze mzdy v návaznosti na insolvenční řízení

Payroll deductions in relation to insolvency proceedings

Souhrn

Bakalářská práce se zabývá problematikou insolvencí, exekucí a srážek ze mzdy. První část obsahuje právní úpravy týkající se dané problematiky včetně způsobu výpočtu srážek ze mzdy a povinnosti organizace v souvislosti se zaměstnáním zadluženého občana. V druhé části ukazuje případy insolvencí v konkrétním podniku. Na závěr rozebírá důvody dluhů a hledá nejlepší způsoby řešení jak pro občany, tak i pro firmu.

Klíčová slova:

Srážky ze mzdy, insolvence, exekuce, zaměstnanec, zaměstnavatel, insolvenční rejstřík, povinný, oprávněný

Key words:

Salary deductions, insolvency, execution, employee, employer, insolvency register, compulsory, competent

Summary

This bachelor thesis deals with insolvency, execution and salary deduction issues. Theoretical part contains legal adjustments regarding previously mentioned matters including the method of calculating the salary deduction and the responsibilities of an organization within employment of an indebted citizens. Practical part shows particular cases of insolvency in a real company. The author specifies reasons of debts and seeks the best solutions for both the citizen and the company in the very conclusion of this thesis.

Obsah

1 Úvod.....	9
2 Cíl a metodika práce	10
2.1 Cíl práce	10
2.2 Metodika práce	10
3 Platná právní úprava - analýza teoretického prostředí problematiky	12
3.1 Základní pojmy a zkratky	12
3.1.1 Exekuce.....	12
3.1.2 Insolvence	13
3.1.3 Insolvenční rejstřík	14
3.2 Průběh insolvenčního řízení.....	15
3.2.1 Návrh na oddlužení	15
3.2.2 Zahájení insolvenčního řízení.....	16
3.2.3 Rozhodnutí o úpadku a způsobu řešení úpadku.....	17
3.2.4 Příklad schváleného oddlužení formou splátkového kalendáře.....	18
3.2.5 Povinnosti dlužníka.....	19
3.2.6 Ukončení oddlužení	20
3.3 Srážky při insolvenci a exekuci – obecně.....	20
3.3.1 Příjmy, z nichž se srážky provádějí	20
3.3.2 Srážky ze mzdy nebo platu	21
3.3.3 Srážky z dávek z nemocenského pojištění.....	22
3.3.4 Srážky z dávek důchodového pojištění.....	24
3.3.5 Srážky z příjmů sociální povahy.....	25
3.4 Předpisy, podle nichž se provádějí srážky ze mzdy.....	25
3.4.1 Kdy lze ze mzdy srážet	25
3.4.2 Druhy srážek a způsoby jejich srážení.....	26
3.4.3 Pořadí srážek ze mzdy	28
3.4.4 Rozsah srážek	29
3.5 Postup při provádění srážek.....	29
3.5.1 Nezabavitelné částky a vyživované osoby	29
3.5.2 Výpočet pohledávek - použití třetin.....	31
3.5.3 Přednostní a nepřednostní pohledávky	32
3.6 Srážky ze mzdy při insolvenci	32
4 Případová studie.....	34
4.1 Příklady výpočtu srážek.....	34
4.2 Současná situace v oblasti zadluženosti občanů	35
4.3 Důvody dluhů, exekucí a insolvencí v běžném životě občana	39
4.4 Konkrétní případy exekucí a srážek ve sledovaném podniku.....	42
4.5 Vývoj exekucí a insolvencí ve sledovaném podniku.....	44
4.6 Rady pro občana	44
4.7 Doporučení a povinnosti pro organizaci	47
5 Závěr	50
7 Seznam použitých zdrojů.....	52
Knižní publikace	52
Ostatní zdroje.....	53
Internetové zdroje	53
Seznam tabulek a grafů.....	56

8 Přílohy.....	57
Prohlášení zaměstnance pro oblast srážek ze mzdy.....	57
Splátky insolvence	57
Oznámení insolvenčních správců	57

1 Úvod

Tématem bakalářské práce jsou „Srážky ze mzdy ve vazbě na insolvenční řízení“. Běžný občan není zpravidla dostatečně finančně gramotný, aby se orientoval v nabídkách trhu, odolával tlaku reklamních agentur a institucí poskytujících úvěry. Ne každý průběžně sleduje svoji platební morálku a uvědomuje si svoje možnosti. Tato skutečnost pak mnohé dovede až k neuváženým půjčkám a posléze i k dluhům. Před dluhy nikdo neuteče. Pokud se nezačnou včas splácet, mohou časem přerůst únosnou míru. Zadluženost obyvatel rok od roku roste a tím se zvyšují problémy v souvislosti s předluženými občany. Pro firmu představuje zaměstnanec s exekucí značnou administrativní zátěž a je nutná znalost rozsáhlých předpisů v dané oblasti. Dlužník navíc není motivován k vyšším výkonům, protože jeho výdělek po exekučních srážkách je stále minimální. Nízký příjem ovlivňuje jeho společenský život i život celé jeho rodiny. Někteří dlužníci pak řeší situaci prací „načerno“, vyhledávají jednorázové pracovní příležitosti. Tím svou situaci ještě více zhoršují a řešení problémů pouze oddalují. Dluh spojený s úroky jim neustále narůstá a stává se pro člověka celoživotním problémem, protože „sám od sebe“ nezmizí. Dlužníci obvykle ztrácejí pracovní návyky a zodpovědnost, které jsou běžné u ostatních zaměstnanců. Často mění zaměstnání a jsou pro podniky z důvodů zaškolení i navýšené administrativy drahou pracovní silou. Někteří v krajních situacích sahají až ke kriminální činnosti a řešení hledají za hranicí zákona.

Jedná se proto o celospolečensky velmi závažnou problematiku, kterou je nutné řešit jak na straně občana, tak na straně firem.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Cílem této práce je zanalyzovat problematiku exekucí a insolvenčí nejprve teoreticky, pak ukázat její dopad v praxi a v závěru provést vyhodnocení a zpracovat návrhy na případná doporučení a opatření.

Cílem první části práce je přehledné shrnutí příslušné platné legislativy, tedy vysvětlení základních pojmů, způsobů řešení návrhu na oddlužení, postupu insolvenčního řízení, rozhodnutí o úpadku a způsobu řešení úpadku. Dále následuje vymezení oblasti příjmů, které u občana podléhají srážkám, seznámení s pořadím srážení jednotlivých exekucí, popis přesného postupu výpočtu s povinností zachování nezabavitelných částek dlužníka i jím vyživovaných osob.

Cílem další části práce je zjistit stav zadluženosti zaměstnanců ve sledovaném podniku v období let 2011 až 2014, analyzovat konkrétní důvody, které k exekucím a insolvencím zpravidla vedou, této analýzy využít pro vytipování konkrétních situací vedoucích k zadlužení a vypracování návrhů řešení.

Na straně občana poskytnout rady, jak se zadlužení vyhnout, případně jak zmírnit jeho nepříznivé dopady. Pro organizaci pak vypracovat doporučené postupy, jak předejít možným komplikacím spojených s administrativním vedením již probíhajících exekucí nebo insolvenčí zaměstnanců.

2.2 Metodika práce

V analýze teoretického prostředí zkoumané problematiky práce zahrnuje platné právní úpravy vztahující se k dluhům, exekucím, insolvencím a srážkám. Obsahuje seznámení s pojmy dluhy, srážky, exekuce a insolvence. Následuje podrobný postup při výpočtu srážek z mezd a odvodů. Také je v ní blíže specifikována komunikace s insolvenčním rejstříkem, exekutory, soudy a jsou uvedeny postupy při vedení agendy a též oznamovací povinnosti plátce. V této části práce je používána zejména odborná literatura doporučená pro mzdové účetní a personalisty a literatura pro insolvenční správce. Kromě toho je čerpáno přímo ze zákonů České republiky, je využito též několika veřejně dostupných webových stránek a knih vydaných pro laickou veřejnost.

Praktická část práce zahrnuje analýzu důvodů, které vedou k srážkám, i důsledků, které má insolvence na povinného (dlužníka) a na plátce mzdy. Blíže je rozepsán způsob, který vede některé konkrétní zaměstnance k dluhům a dostane je do nepříznivé finanční situace, následně k exekucím a v neposlední řadě k úpadku. Objasňuje též povinnosti a vztahy s insolvenčním správcem, soudy, exekutory, správou sociálního zabezpečení, bankou a vůbec všechny souvislosti daného tématu. Průzkum zkoumané problematiky je prováděn v podnikatelské firmě, která zaměstnává okolo 100 zaměstnanců v období let 2011 až 2014. Též jsou zohledněny zkušenosti a poznatky ze širokého okolí.

Po zpracování nashromážděných podkladů jsou na závěr práce stanoveny návrhy na případná opatření a doporučení. Pro občany je určeno, jak se vyhnout dluhové pasti. Pro společnosti jsou zase doporučeny různé preventivní činnosti a též metody, které je vhodné zvolit při přijímání do pracovního poměru nebo při uzavírání dohody. Jsou upřesněny doklady, jež je třeba vyžadovat od zaměstnance. V průběhu trvání pracovního procesu sem náleží sledování insolvenčního rejstříku zaměstnavatelem. Dále jsou to povinnosti při ukončení pracovního poměru zaměstnance, jejichž odchodem činnosti okamžitě v dané oblasti nekončí.

3 Platná právní úprava - analýza teoretického prostředí problematiky

3.1 Základní pojmy a zkratky

- exekuce
- insolvence
- povinný - dlužník
- věřitel - oprávněný
- zákoník práce - ZP
- občanský soudní řád - OSŘ
- nový občanský zákoník - NOZ
- starý občanský zákoník- OZ
- životní minimum - ŽMJ
- normativní náklady na bydlení – NNB

3.1.1 Exekuce

Exekuce je výkon na základě exekučního titulu. Je nařízena z důvodu vymožení určité finanční částky od dlužníka. Obvykle skončí, pokud je pohledávka vymožena. Může ji též zrušit soud. Nejprve probíhá nalézací řízení, výsledkem je pak exekuční titul a následně exekuce. Musí existovat návrh oprávněného, pak se může vykonávající řízení zahájit. Vymáhající orgán, který provádí exekuci, je soud, soudní exekutor, správce daně či jiný správní orgán. Výkony rozhodnutí podle občanského soudního řádu provádějí soudy, jsou to tzv. soudní exekuce. Je to nejstarší forma exekučního řízení nařízeného a prováděného soudem. Nejmladší formu exekuce podle exekučního řádu provádějí exekutoři. Dle daňového řádu se provádí daňová exekuce finančními úřady. Nesmí se opomenout na správní exekuci vykonávanou správními úřady. Výkon rozhodnutí může být přikázán srážkou ze mzdy, k výplatě z účtu u peněžního ústavu, přikázáním pohledávky, prodejem movitých či nemovitých věcí, zřízením zástavního práva, odebráním věci, apod. Pokud je výkon rozhodnutí nařízen srážkami ze mzdy soudem, je vydáno usnesení, které je

následně doručeno oprávněnému, povinnému a plátcí mzdy. V případě zahájení exekuce pověřeným soudním exekutorem se vydává exekuční příkaz srážkami ze mzdy.¹

3.1.2 Insolvency

Ekonomika v České republice se rozvíjí od roku 1989 celkem příznivě, statistické údaje hovoří o téměř trvalém růstu. Tato situace se začíná měnit v roce 2008. Na konci tohoto roku vyplouvají první signály, které ukazují, že vývoj nepůjde jako dosud, že se již dlouhou dobu hromadí problémy. Vývoj ekonomiky dostává najednou jiný spád, mnoho podniků začíná mít existenční potíže. Některé firmy přestávají zvládat svůj provoz, svoje finanční záležitosti. Tato nepříznivá situace se začíná rychle přenášet na jednotlivce, kteří nejsou schopni plnit své peněžní závazky. Právě tyto záležitosti má řešit insolvenční řízení. Cílem insolvence je upevnit (stabilizovat) pozici zadluženého a rozdělit získaný výtěžek mezi věřitele.

Insolvenční zákon platí s účinností od 1. 1. 2008, a jeho cílem je regulovat různé způsoby řešení úpadku dlužníka. Insolvenční řízení se tímto zákonem urychluje, protože se zavádí lhůty o způsobu řešení úpadku. Je posílena pozice věřitelů dlužníka a zavedena možnost změnit insolvenčního správce.²

Úpadek znamená, že dlužník není schopen plnit své závazky, má více věřitelů a peněžité závazky po dobu delší 30 dnů po splatnosti. Dlužník zastavuje platby svých závazků, neplní je po dobu delší 3 měsíců po splatnosti, neplní pohledávky výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Při předlužení má dlužník (který je podnikatelem) více věřitelů a součet jeho závazků převyšuje hodnotu jeho majetku.³

Při hrozícím úpadku se předpokládá, že dlužník nebude schopen většinu svých finančních závazků uspokojit v době splatnosti. Jeho povinností je, v případě úpadku, podat k soudu návrh na zahájení insolvenčního řízení, neboť jinak odpovídá za škodu způsobenou jeho věřitelům. Insolvenční řízení může být zahájeno až po podání návrhu. Soud pak návrh zveřejní v insolvenčním rejstříku a vydá rozhodnutí o úpadku. Věřitelé následně přihlašují své pohledávky do insolvenčního řízení.

¹ Nezávislá občanská poradna Olomouc - exekuce, rozvody, insolvence, smlouvy, platební rozkazy, sociální poradenství. *Exekuce* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-09-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.nopool.cz/domains/nopool.cz/index.php/exekuce>>.

² Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. SCHÖNFELD, J., KISLINGEROVÁ, E., *Insolvence*, s. 6

³ Česko. ÚZ - Zákony 2014, *Insolvenční zákon, Insolvenční správci*, s. 6

Možnosti řešení úpadků: § 4 insolvenčního zákona, obsahuje čtyři způsoby řešení úpadku:

- reorganizace - u právnických osob,
- konkurs - u podnikatelů, u zaměstnanců je výjimečný, uplatňuje se i na jeho současný majetek a budoucí příjmy, s majetkovou podstatou nakládá insolvenční správce,
- oddlužení zpeněžením majetkové podstaty - postihuje majetek úpadce, který existuje, nevztahuje se na jeho budoucí příjmy, po vydání rozhodnutí se dále mzda vyplácí povinnému,
- oddlužením plněním splátkového kalendáře - osobní bankrot (lidově řečený termín) se uskutečňuje v pětiletém splátkovém kalendáři, dlužníkovi se ponechá existující majetek (výjimka je u majetku pro zajištění dluhů), týká se i budoucích příjmů. Po doručení rozhodnutí provádí plátce mzdy srážky ze mzdy povinného a vyplácí je insolvenčnímu správci.⁴

3.1.3 Insolvenční rejstřík

Je systém veřejné správy, který spravuje Ministerstvo spravedlnosti. Je dostupný pro širokou veřejnost a bezplatný. Obsahuje seznam dlužníků, insolvenčních správců a též insolvenční spisy. Lze ho najít na: <https://isir.justice.cz> nebo www.insolvencnizakon.cz. Tam je možné vyhledávat dlužníky, buď podle jména nebo názvu firmy, rodného čísla, identifikačního čísla, případně dle spisové značky v insolvenčním řízení. V rejstříku se nalézají údaje o dlužnících, u kterých probíhá insolvenční řízení. Jsou zde uvedeny také písemnosti - např. usnesení o zahájení insolvenčního řízení, o prohlášení úpadku, schválení oddlužení, předběžná opatření, insolvenční návrh, přihlášky pohledávek. Soud zasílá zaměstnavateli pouze rozhodnutí o schválení oddlužení. Ostatní informace si musí vyhledat sám. Spis je rozdělen na několik oddílů:

Oddíl A) obsahuje insolvenční spis od zahájení až do vydání rozhodnutí o úpadku.

Oddíl B) obsahuje insolvenční spis od rozhodnutí úpadku do skončení insolvenčního řízení. Pokud je řízení zamítnuto, zastaveno, spis se neotevívá.

Oddíl C) jsou zde údaje o incidenčních sporech.

Oddíl D) zde nalezneme např. záznamy o nahlédnutí do spisu, dotazy na stav řízení, apod. Dokumenty nemají vliv na průběh řízení.

⁴ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 252

Oddíl P) najdeme zde přihlášky věřitelů.

V rejstříku je zveřejněn plný text dokumentu a vedlejší dokumenty. Pokud jde o soudní rozhodnutí, musí být uvedeno i datum, kdy nabylo rozhodnutí právní moci. Tam, kde byl vyhlášen konkurs, hledají se informace v evidenci úpadků na adrese: <http://portal.justice.cz>.⁵

Podle § 422 insolvenčního zákona platí, že na žádost fyzické osoby může soud rozhodnout, že nebudou některé osobní údaje zveřejněny. Jméno a příjmení fyzické osoby bude zveřejněno vždy.⁶

3.2 Průběh insolvenčního řízení

3.2.1 Návrh na oddlužení

Průběh insolvenčního řízení je individuální, každý případ je trochu odlišný. Vše začíná podáním návrhu na prohlášení o úpadku ke krajskému (insolvenčnímu) soudu, kde má zadlužený bydliště. Tímto se zahajuje insolvenční řízení. Návrh může podat dlužník nebo věřitel. Když podá návrh zaměstnanec, je mzda součástí majetkové podstaty od okamžiku zveřejnění vyhlášky v insolvenčním rejstříku. V případě, že podá návrh věřitel, je mzda součástí majetkové podstaty v době, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku, nebo bylo nařízeno předběžné opatření. Pokud to nevyplývá z předběžného opatření, je oprávněn zaměstnanec nakládat s majetkovou podstatou.

V návrhu musí být označen na jedné straně navrhovatel a na druhé straně dlužník. Pokud jde o fyzickou osobu, je nutné uvést jméno, příjmení a bydliště. U dlužníka, který podává návrh sám za sebe, je důležité sdělit důvody úpadku. Zadlužený může navrhnout způsob řešení úpadku. Je to možné pouze u nepodnikatele fyzické či právnické osoby (pokud byl dlužník podnikatelem, musí být živnost přerušena). Žádost na oddlužení podává rovnou s insolvenčním návrhem, nebo, když návrh podají věřitelé, musí povinný zajistit podání řešení úpadku do 30 dnů od doručení insolvenčního návrhu.

Návrh na oddlužení musí být vyplněn na předepsaném formuláři, který vydává Ministerstvo spravedlivosti.

K návrhu musí dlužník přiložit přílohy:

- seznam majetku včetně pohledávek s uvedenými dlužníky,

⁵ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 237-239

⁶ Česko. ÚZ- Zákony 2014, *Insolvenční zákon, Insolvenční správci*, s. 96

- seznam svých závazků s uvedením svých věřitelů,
- příjmy za poslední 3 roky (např. kopie daňových přiznání, bankovní výpisy),
- očekávané příjmy v následujících pěti letech,
- výpis z rejstříku trestu, ten nesmí být starší než 3 měsíce,
- souhlas nezajištěného věřitele, který se dohodl s dlužníkem, že hodnota plnění bude nižší než 30 % jeho pohledávky,

- listiny, dle kterých se dovolává oddlužení, atd. Návrh musí být opatřen ověřeným podpisem nebo zaručeným elektronickým podpisem. V případě určitých chyb a nedostatků v návrhu je povinný vyzván k jejich odstranění. To musí učinit v sedmidenní lhůtě. Pokud je dlužníkovi doručen návrh soudem, měl by se k němu vyjádřit. Nejběžnější způsob řešení pro občany je oddlužení plněním splátkového kalendáře.⁷

Mnoha zadluženým lidem se tímto dává šance se očistit a začít nový život bez dluhů. Je to lákavá a slibující možnost, jak se zbavit dluhů a uhradit jen jejich část. Dlužné částky některých občanů by představovaly závazek na celý život. Mnoho dlužníků využívá měsíčně této možnosti a žádá o oddlužení.

3.2.2 Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení se zahajuje dnem, kdy krajský soud obdrží insolvenční návrh (§ 97 insolvenčního zákona).

„Zahájení insolvenčního řízení oznámí insolvenční soud vyhláškou, kterou zveřejní nejpozději do 2 hodin poté, kdy mu došel insolvenční návrh.“⁸ Ustanovení lze najít v § 101 insolvenčního zákona. Pokud dojde návrh v době, kdy do skončení úředních hodin zbývají méně než 2 hodiny nebo ve dnech pracovního klidu, zveřejní se v nejbližším pracovním dni. Vyhláška je zveřejněna v insolvenčním rejstříku, který je k nahlédnutí na internetových stránkách ministerstva spravedlnosti (www.justice.cz). Zaměstnavatel by měl sledovat insolvenční rejstřík, neboť pokud do něj nenahlíží, nemusí se dozvědět o případném insolvenčním řízení.⁹ Vyhláška obsahuje označení soudu a navrhovatele, dlužníka, údaj o okamžiku zveřejnění, osoby, která ji vydala, den vydání (§ 101 insolvenčního zákona).

⁷ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 29-30

⁸ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 288

⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 288

Insolvenční soud o zahájení insolvenčního řízení informuje finanční a celní úřad, OSSZ, Úřad práce, obecný soud dlužníka, správce daně, soudního exekutora, případně jiný orgán z insolvenčního návrhu a ČNB (§ 102 insolvenčního zákona).¹⁰ V této době je již blokován majetek povinného tak, že se nesmí snižovat jeho hodnota.

Se zahájením insolvenčního řízení je také explicitní zákaz provádět exekuce. K 1. 1. 2014 poslední novelou se zákaz vztahuje na vyplácení sražených a deponovaných částek oprávněnému. Zaměstnavatel proto dále sráží částky a deponuje je na svém účtu. Nesmí je vyplácet věřitelům.¹¹

3.2.3 Rozhodnutí o úpadku a způsobu řešení úpadku

O návrhu na povolení oddlužení rozhoduje soud, zpravidla spolu s rozhodnutím o úpadku, buď jej odmítne, zamítne nebo oddlužení povolí. V případě, že je zjištěno, že dlužník je v úpadku a nebo mu úpadek hrozí, vydá insolvenční soud rozhodnutí o úpadku. Rozhodnutí o úpadku se zveřejní v insolvenčním rejstříku a je vyvěšeno na úřední desce insolvenčního soudu. Mimo to je zasláno dlužníkovi, navrhovateli, insolvenčnímu správci a dalším osobám, kteří se na řízení podílejí. Dlužníkovi a správci je rozhodnutí zasláno do vlastních rukou. Pokud nebyl v žádosti navržen žádný způsob řešení úpadku, rozhodne o něm insolvenční soud ve lhůtě do 3 měsíců po rozhodnutí o úpadku. Pokud podal návrh věřitel, může se dlužník odvolat v 15 denní zákonné lhůtě.

Insolvenční soud stanoví lhůtu pro podání přihlášky do insolvenčního řízení. Lhůta je uvedena v rozhodnutí o úpadku a nesmí být kratší 30 dnů a delší 2 měsíců.¹² Vlastní oddlužení povinného probíhá po dobu pěti let, a to ve formě splátkového kalendáře nebo zpeněžením majetkové podstaty. Při oddlužení ve formě splátek musí dlužník měsíčně odvádět část svého příjmu svým věřitelům, prostřednictvím svého insolvenčního správce. Sražená částka je rozdělena mezi věřitele podle poměru pohledávek. Mohou se uspokojit pouze ty, které jsou zjištěné a přihlášené. Ty pohledávky, které nejsou přihlášené, se po ukončení oddlužení a osvobození od dluhů již nemusí hradit. Majetek je zadluženému ponechán (netýká se majetku, ke kterému uplatnili věřitelé právo). Po nabytí právní moci oddlužením splátkového kalendáře musí povinný používat své příjmy podle rozhodnutí soudu. Pokud se provádí oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, spadá tam pouze

¹⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 289

¹¹ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 397

¹² MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 304

majetek, který měl dlužník v okamžiku schvalování této formy oddlužení. Majetek musí být uveden v soupisu a ten, který byl získaný až po schválení oddlužení, už nespadá do majetkové podstaty. V manželství je možné provést společné oddlužení a spojit oba návrhy. Manželé mají pak jednoho insolvenčního správce a ten má nárok na jednu odměnu. Je to vlastně proces za jednoho dlužníka. Také postačí, aby z jejich obou příjmů bylo uhrazeno nejméně 30 % pohledávek. Při oddlužení nedochází k zániku společného jmění manželů.

3.2.4 Příklad schváleného oddlužení formou splátkového kalendáře

Čistý měsíční příjem dlužníka je 15 000 Kč. Celková výše přihlášených pohledávek činí 600 000 Kč. Jedná se o bezdětného svobodného muže, fyzickou osobu.¹³

Tabulka 1: Seznam přihlášených pohledávek (období 2014)

Věřitel	Přihlášené pohledávky	Procentní (%) podíl
1.	90 000 (90 000:60 0000)	15 %
2.	100 000	16,66 %
3.	160 000	26,67 %
4.	250 000	41,67 %
Celkem věřitelé	600 000	100,00 %

Zdroj: Data z CD Randáková, Bokšová¹⁴. Vlastní výpočty

Tabulka 2: Částka k oddlužení

Čistý měsíční příjem	15 000
K výplatě dlužníkovi	9 126
Částka k oddlužení	5 874
Odměna a výdaje pro insolvenčního správce	1 080
Pro věřitele	4 794 (15 000 – 9 126 – 1 080)
Za 5 let	287 640 (4 794 * 60)
Podíl úhrady pohledávek	47,94 % (287 640 : 600 000)

Zdroj: Data z CD Randáková, Bokšová¹⁵. Vlastní výpočty

¹³ Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení, možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení.* [CD].

¹⁴ Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení, možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení.* [CD].

V tomto případě dlužník splňuje minimálně 30 % pohledávek, proto bude pravděpodobně oddlužení schváleno. Zaměstnavatel pak provádí srážky a zasílá je na účet insolvenčního správce. Ten odečítá ze zaslané částky odměnu a výdaje, zbytek sumy pak rozděluje procentuelním podílem mezi věřitele.

Tabulka 3: Měsíční splátka

Věřitel	Podíl	Vypočtená částka
1	15 %	719 (4 794 x 15 %)
2	16,66 %	799
3	26,67 %	1 278
4	41,67 %	1 998
Měsíční splátka	100 %	4 794

Zdroj: Data z CD Randáková, Bokšová¹⁶. Vlastní výpočty

3.2.5 Povinnosti dlužníka

Z § 412 insolvenčního zákona vyplývají následující povinnosti: „*Po dobu trvání účinků schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen*“¹⁷

- vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost,
- hodnoty získané darem a dědictvím zpeněžit, výtěžek použít k mimořádným splátkám,
- každou změnu bydliště a zaměstnání bez zbytečného odkladu oznámit insolvenčnímu správci, soudu,
- každý rok k 15. lednu a k 15. červenci předložit insolvenčnímu soudu a správci přehled příjmů za uplynulých 6 kalendářních měsíců,
- nezatajovat žádný ze svých příjmů, na požádání předložit insolvenčnímu soudu a správci daňová priznání,
- neposkytovat žádnému z věřitelů výhody,
- nepřijímat závazky, které by se nemohly splnit v době jejich splatnosti (právní úkon za trvání oddlužení, tzn. přijmutí dědictví nebo daru bez souhlasu insolvenčního

¹⁵ Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení. možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení.* [CD].

¹⁶ Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolvenčním řízení. možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení.* [CD].

¹⁷ Česko. ÚZ- Zákony 2014, *Insolvenční zákon, Insolvenční správci*, s. 94

správce je neplatné).¹⁸

Každý dlužník si musí své povinnosti plnit. Pokud povinný činí v rozporu se svými povinnostmi, může být oddlužení zrušeno a změněno na konkurs.

V případě, že by dlužník ztratil zaměstnání, je povinen si hledat nové, přijmout práci i méně kvalifikovanou. Pokud by stav nezaměstnanosti trval dlouhou dobu, a důvodem by nebyla nemoc, mateřská a rodičovská dovolená, může dojít ke zrušení oddlužení.¹⁹ Po celou dobu oddlužení má dohled nad povinným insolvenční správce.

3.2.6 Ukončení oddlužení

Při ukončení splátek v souvislosti s oddlužením by si měl povinný podat návrh na ukončení. Soud poté vydá usnesení - rozhodnutí osvobození od dluhů. Toto osvobození se nevztahuje na exekuce, které byly nařízené po zahájení insolvenčního řízení. Za pět let by měl dlužník uspokojit pohledávky vůči věřitelům alespoň ve výši 30 %. Pokud dlužník splní tyto pohledávky a plnil další povinnosti (vykonával přiměřené zaměstnání, nezatajil mimořádné příjmy, pak ho soud od placení dluhů osvobodí). Pokud se mu nepodaří dluhy ve výši 30 % uhradit, bude soud zkoumat příčinu. Soud může přihlédnout k závažným důvodům nesplnění a ukončení oddlužení schválit.²⁰

Zákonem není stanoveno, že při ukončení oddlužení se zasílá rozhodnutí i plátcí. Zaměstnavatel se přesto musí dozvědět, že má přestat s výpočtem insolvenčních srážek. Po skončení insolvence se obnovují srážky na exekuce, které se prováděly před zahájením oddlužení. Skončí i ochrana dlužníka před exekucemi a výkonem rozhodnutí.

3.3 Srážky při insolvenci a exekuci – obecně

3.3.1 Příjmy, z nichž se srážky provádějí

Srážky se provádějí z příjmů z pracovněprávního vztahu dle § 145 zákoníku práce a dle § 299 občanského soudního řádu (OSŘ). Řadíme mezi ně:

- srážky ze mzdy a platu,
- odměna z dohody o pracovní činnosti,
- odměna z dohod o provedení práce - nesráží se pro exekuční srážky, pouze pro účely srážek dle zákoníku práce,

¹⁸ Česko. ÚZ- Zákony 2014, *Insolvenční zákon, Insolvenční správci*, s. 94

¹⁹ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 137

²⁰ MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*, s. 140-141

- odměna členů zastupitelstva územních samosprávních celků,
- dávky státní sociální podpory a pěstounské péče.

Dále jsou to jiné příjmy - nahrazují odměnu za práci:

- náhrada mzdy nebo platu, a to i při dočasné pracovní neschopnosti či karanténě,
 - odměna za pracovní pohotovost, za služební pohotovost,
 - nemocenské a peněžité pomoci v mateřství,
 - důchody,
 - stipendia,
 - podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci,
 - odstupné a jiná plnění v souvislosti s ukončením zaměstnání,
 - plnění věrnostní a stabilizační povahy v souvislosti se zaměstnáním (patří sem převážně odměny při pracovních a životních výročích a odchodu do důchodu),
 - odměny dle § 224 odst. 2 ZP, např. za poskytnutí pomoci zaměstnance při mimořádných událostech, při požárech, živelných pohromách, likvidaci a odstraňování jejich následků,
 - úrazový příspěvek, úrazové vyrovnání a renta,
 - náhrada na ztrátu na výdělku po dobu pracovní neschopnosti a náhrada na ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.²¹
- Počet srážek se oproti minulosti rozšířil a tím se staly lépe vymahatelnými. Výčet příjmů je však taxativní, nelze je již rozšiřovat na další. Oporu v zákoně nemá srážka z daňového bonusu nebo z vráceného přeplatku na dani z příjmů ze závislé činnosti. Též se neprovádějí srážky z cestovních náhrad, ze smluvního odchodného při odvolání vedoucího zaměstnance (konkurenční doložka), z darů, sociální výpomoci a jiných plnění, ze sociálních fondů či FKSP, z odměn za zlepšovací návrhy. Mezi příjmy, které nepodléhají srážkám, lze zahrnout například dávky státní sociální podpory a pěstounské péče vyplácené jednorázově, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství, výživné, výsluhové příspěvky, apod.

3.3.2 Srážky ze mzdy nebo platu

*„Mzda nebo plat (jako dvě formy odměny zaměstnance za práci v pracovním poměru) jsou osobním nárokem zaměstnance.“*²² Je to peněžité plnění za práci, které

²¹ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s. 42

²² d'AMBROSOVÁ, H., ČORNEJOVÁ, H., LEŠTINSKÁ, V., PELECH, P., aj. *Abeceda personalisty 2011*, s. 170

poskytuje zaměstnavatel. Jde ve většině případů o stabilní, pravidelný a důležitý příjem pracovníka. Proto je pro věřitele nejlepší způsob postihnout pomocí srážek právě mzdu. Výplata (mzda) je zasílána při požádání zaměstnance na účet, který si určí. Je povinností plátce mzdy zabezpečit poukázání výplaty na tento účet v pravidelném výplatním termínu. Náklady na zasílání mzdy či platu se týkají zaměstnavatele. Poskytovatelem platebních služeb je banka, spořitelna, úvěrní družstvo. Při srážkách je každý měsíc část mzdy zaslána na účet věřitele, tj. například finančního úřadu, zdravotní pojišťovny, soudu, exekutora, insolvenčního správce.

3.3.3 Srážky z dávek z nemocenského pojištění

Srážky se provádějí z nemocenského pojištění a peněžité pomoci v mateřství dle § 299 občanského soudního řádu. Od 1. 1. 2012 se již nesráží z ošetřování člena rodiny a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství. Dávky vypočítává a odesílá příjemcům dávek okresní správa sociálního zabezpečení, ta je plátcem. Pracovní poměr v podpůrné době nekončí, proto se nejedná o změnu plátce mzdy ze strany zaměstnavatele z pracovněprávního hlediska. V praxi docházelo k velkým problémům, a proto byla přijata nová právní úprava, která by měla technicky složitou záležitost sjednotit a vyřešit. Od roku 2013 je proto OSSZ považována za nového plátce mzdy ve smyslu § 293 občanského soudního řádu. Není to však skutečná změna plátce a tudíž odpadají různé informační povinnosti vůči vymáhajícímu orgánu. Z důvodu správné výplaty mzdy a dávek je stanovena součinnost a povinnosti mezi plátcem mzdy a OSSZ. Zaměstnavatel musí sdělit OSSZ všechny údaje potřebné pro výpočet dávek a zaslat jí kopie dokladů ke srážkám (to znamená například exekuční příkaz nebo kopii usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí). Dále musí oznámit aktuální výši pohledávky, pořadí a skutečnosti související s nezabavitelnými částkami. OSSZ oznámí plátcovi po skončení výplaty dávek údaj o provedených srážkách a oznámí zaměstnavateli záležitosti ohledně nezabavitelných částek v daném měsíci. Pokud zaměstnavatel sráží zaměstnanci výživné, je povinen poskytnout informaci OSSZ. Zasílá OSSZ žádost o dávku a kopii dohody o srážkách ze mzdy.²³

²³ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 380-381

Údaje ČSSZ ke konci roku 2012 hovoří o tom, že okresní správy prováděly měsíčně průměrně 3 700 srážek z dávek nemocenského pojištění. V roce 2011 to bylo přibližně 3 000 případů exekucí.²⁴

*„V roce 2013 bylo provedeno měsíčně v průměru 5 100 srážek z dávek nemocenského pojištění z důvodu nařízené exekuce. Celkový roční počet těchto srážek byl 61 745, čímž převýšil počet srážek realizovaných v roce 2012 o více než 40 %.“*²⁵

²⁴ ČSSZ. *Exekuce z důchodu a dávek nemocenského pojištění rok od roku narůstají* [online]. 2013-02-28 [cit. 2014-09-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/2013-02-28-exekuce-z-duchodu-a-davek-nemocenskeho-pojisteni-rok-od-roku-narustaji.htm>>.

²⁵ ČSSZ. *Výroční zpráva, Provádění nemocenského pojištění* [online]. 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/NR/ronlyres/5BCCECD0-1139-41E4-A80A-DC9AE8221340/0/vz_2013.pdf>.

3.3.4 Srážky z dávek důchodového pojištění

Počet důchodců, kteří mají exekuci na důchod, stále roste. K 30. 6. 2014 prováděla ČSSZ srážky u 72 656 důchodců. Exekuční srážky se provádí na základě doručeného vykonatelného rozhodnutí soudu, orgánu státní správy, na základě exekučního příkazu nebo v insolvenčním řízení. Je to nárůst přibližně o 1 600 oproti prosinci 2013. U několika desítek tisíc důchodů se eviduje exekuční titul, ale srážku nelze uskutečnit z důvodu nízké výměry, která nedosahuje tzv. zabavitelné výše. U jednoho důchodce se mnohdy eviduje dva i více exekučních titulů. Exekuce jsou stanoveny na starobní, invalidní i pozůstalostní důchody. Každý měsíc obdrží správa sociálního zabezpečení průměrně přes 80 tisíc podnětů týkajících se exekucí od příjemců důchodů, oprávněných osob, exekutorů, soudů, insolvenčních správců. ČSSZ postupuje obdobně jako plátce mzdy.²⁶

V následující tabulce 4 je uveden počet exekučních srážek z důchodů v jednotlivých letech. Zjištěné hodnoty jsou uváděny k 31. 12. daného roku a poslední údaj je k 30. 6. 2014.

Tabulka 4: Počet důchodů s exekuční srážkou

2000	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014 (do 30.6.)
15 700	30 855	35 233	40 718	46 121	51 184	60 874	67 614	70 997	72 656

Zdroj: ČSSZ.²⁷ Vlastní úprava

²⁶ ČSSZ, *Počet důchodů s exekuční srážkou za prvních šest měsíců letošního roku vzrostl o 1600* [online]. 2014-07-18 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/2014-07-18pocet-duchodu-s-exekucni-srazkou-za-prvnich-sest-mesicu-letosniho-roku-vzrostl-o-1-600.htm>>.

²⁷ ČSSZ, *Počet důchodů s exekuční srážkou za prvních šest měsíců letošního roku vzrostl o 1600* [online]. 2014-07-18 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/2014-07-18pocet-duchodu-s-exekucni-srazkou-za-prvnich-sest-mesicu-letosniho-roku-vzrostl-o-1-600.htm>>.

3.3.5 Srážky z příjmů sociální povahy

Mezi srážky z příjmu sociální povahy se řadí dávky státní sociální podpory nebo dávky z pěstounské péče, které nejsou vyplaceny jednorázově. Tyto dávky vyplácí Úřad práce ČR. Srážky se neprovádí z:

- přídavků na dítě,
- příspěvku na bydlení,
- porodného,
- pohřebného,
- příspěvku na úhradu pro potřeby dítěte,
- příspěvku na převzetí dítěte nebo ukončení - pěstounská péče,
- příspěvku na zakoupení motorového vozidla,
- peněžitých dávek sociální péče,
- dávek v hmotné nouzi,
- dávek peněžité pomoci pro osoby zdravotně postižené,
- dávek pro osoby zdravotně postižené.

Naopak srážkám podléhá:

- rodičovský příspěvek,
- odměna pěstouna,
- podpora v nezaměstnanosti a podpora při rekvalifikaci.²⁸

3.4 Předpisy, podle nichž se provádějí srážky ze mzdy

3.4.1 Kdy lze ze mzdy srážet

Podmínky stanovuje § 146 zákoníku práce, dále jen ZP.

- 1) *je-li stanoveno zákonem nebo zvláštním zákonem,*
- 2) *na základě dohod o srážkách ze mzdy,*
- 3) *k úhradě členských příspěvků členem odborové organizace.*²⁹

Dle § 150 zákoníku práce má zaměstnavatel povinnost evidovat údaje a doklady o osobách a písemné záznamy z důvodu srážek ze mzdy. Jde-li o fyzickou osobu - jméno a příjmení, adresu.³⁰

²⁸ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s. 54-56

²⁹ ŠUBRT, B., LEIBLOVÁ, Z., PŘÍHODOVÁ, V., SKOUMALOVÁ, A., aj. *Abeceda mzdové účetní*, s. 151

³⁰ Česko. ÚZ - 2014, *Zákoník práce*, s. 47

3.4.2 Druhy srážek a způsoby jejich srážení

a) stanoveno zákonem - §147 odst.1písm. a/,b/.

Z hrubé mzdy zaměstnance se sráží daň z příjmu právnických osob, pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na zdravotní pojištění. Ostatní srážky se provádějí až z čisté mzdy. Jsou stanoveny taxativně v zákoníku práce.

b) pohledávky bez souhlasu zaměstnance:

- poskytnutá záloha na mzdu, protože však nebyly splněny podmínky pro její přiznání a nemá na ní zaměstnanec právo, musí jí vrátit,

- nevyúčtované zálohy na cestovní náhrady a různé provozní zálohy,

- náhrada mzdy za dovolenou, na kterou ztratil zaměstnanec nárok nebo mu vůbec nevznikl. Stane se to v případě přečerpání dovolené a dřívějšího ukončení pracovního poměru nebo z důvodu nemoci,

- náhrada mzdy za prvních 14 dnů dočasné pracovní neschopnosti, na které mu nevzniklo právo. Může přicházet v úvahu při porušení léčebného režimu. Bez souhlasu zaměstnance nelze srazit náhradu škody, závodní stravování, přeplatek na mzdě vzniklý početní chybou.

c) výkon rozhodnutí a exekuce představují exekuční srážky:

- výkon rozhodnutí (exekuce) nařízená soudem (§ 276-302 OSŘ),

- soudní exekuce vedená soudním exekutorem (§ 60 zákona č.120/2001, exekuční řád),

- správcem daně, tj. finančním úřadem (§ 73 zákona č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků),

- orgánem správního úřadu (§ 106 zákona č.500/2004 Sb., správní řád),

- jiným státním orgánem nebo orgánem územního samosprávného celku.

Pod soudní exekuce lze zařadit oddlužení při osobním bankrotu. Srážky se provádějí od okamžiku, kdy je plátcí doručeno usnesení soudu o nařízení výkonu nebo exekuční příkaz vydaný soudním exekutorem, správcem daně nebo jiným správním orgánem. Povinný tímto ztrácí právo na část mzdy, která podléhá srážkám.³¹

d) dohody o srážkách ze mzdy do roku 2013 se uzavírají dle § 327 ZP a dohody sjednané na soukromoprávní závazky podle § 551 OZ, tzv. nepojmenovaná smlouva dle

³¹ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 36

§ 51 OZ (od 1. 1. 2014 je úprava dohod o srážkách ze mzdy řešena v novém občanském zákoníku, dále jen NOZ, v § 2045 - § 2047).

- dohoda k uspokojení pohledávky zaměstnavatele dle § 327 ZP musí být zajištěna písemnou smlouvou, jinak je neplatná. Sjednané srážky nesmějí být větší než by činily srážky při výkonu rozhodnutí dle občanského soudního řádu. Týká se především náhrady škody nebo srážek příspěvků na závodní stravování. Jedná se o zajištění dluhu zaměstnance vůči zaměstnavateli,

- dohoda o srážkách podle dřívějšího občanského zákoníku. Uzavírá jí zaměstnanec s třetí osobou a předkládá ji zaměstnavateli. S platností od 1. 1. 2007 bylo novelou OZ provedené zákonem č. 264/2006 Sb. možné využít dohodu o srážkách ze mzdy podle § 551 OZ jen k uspokojení pohledávky výživného. Zaměstnavatel není účastníkem dohody, ale je povinen ji realizovat. Musí hradit i náklady spojené s dohodou. Srážky ze mzdy dle dohod uzavřených před 1. 1. 2007 se provádějí podle dosavadní právní úpravy platné do 31. 12. 2006. Pohledávky na tyto dohody však nelze od 1. 1. 2007 zvyšovat. Tato dohoda musí být plátcem mzdy odmítnuta pro neplatnost. Dříve dohody sloužily k zajištění občansko-právního závazku. Využívali toho různé finanční společnosti, prodejci k postoupení svých pohledávek. Do konce roku 2006 mohl zaměstnanec uzavřít dohodu s různými věřiteli k zajištění občanskoprávních závazků a předložit ji svému plátcu. Tímto způsobem si zaměstnanec zajišťoval své životní potřeby, ale plátce mzdy to zatěžovalo finančně i časově. To bylo změněno Novelou ZP 2012 (§ 4a odst.1 ZP),

- dohodu o srážkách ze mzdy k uhrazení výživného, přestože s ní zaměstnavatel nesouhlasí a je uzavřená do 31. 12. 2013 musí srážet. Jiní věřitelé nemohli v letech 2007 - 2013 uzavírat dohody o srážkách k zajištění svých pohledávek ani se souhlasem zaměstnavatele. Pokud povinná osoba předloží v roce 2014 zaměstnavateli, Úřadu práce, ČSSZ uzavřenou dohodu ke srážce ze mzdy z důvodu placení výživného, ale uzavřenou před 1. 1. 2014, musí tito noví plátcí srážky provádět.³²

e) dohody o srážkách ze mzdy podle § 2045 - § 2047 NOZ (od roku 2014 mění dosavadní právní úpravu NOZ).³³

³² ŠUBRT, B., LEIBLOVÁ, Z., PŘÍHODOVÁ, V., SKOUMALOVÁ, A., aj. *Abeceda mzdové účetní*, s. 152-153

³³ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s.34

Všechny dohody, tj. soukromoprávní i pracovněprávní, budou uzavírány podle NOZ. Podmínkou není písemná forma, je to pouze doporučení. Zaměstnavatelé budou dále smět uzavírat dohody k uspokojení pohledávky zaměstnavatele (to znamená ke splnění dluhu vůči zaměstnavateli), dohody k uspokojení závazku zaměstnance vůči třetí osobě. Bez souhlasu plátce se však srážet nesmí. Dluh se bude provádět srážkou nepřesahující jejich polovinu. Srážky se budou moci provádět i z dohod o provedení práce, což dříve nebylo možné. Všechny dohody uzavřené po 31. 12. 2013, tedy i z důvodu výživného, vyžadují souhlas plátce mzdy. Náklady spojené s placením srážky jdou k tíži plátce. V případě další srážky však nese náklady již poplatník.³⁴

f) dohoda o srážkách ze mzdy podle § 146 písm. c) ZP je od roku 2014 v platnosti, beze změny právní úpravy. Provádí se k úhradě členských příspěvků zaměstnance, který je členem odborové organizace - musí být sjednáno v kolektivní smlouvě nebo na základě písemné dohody. Je to dohoda uzavřená mezi zaměstnavatelem a odborovou organizací a zaměstnanec s tím musí souhlasit.³⁵

3.4.3 Pořadí srážek ze mzdy

- pohledávka, která byla nařízená soudem, soudním exekutorem, správcem daně, orgánem správního úřadu, státním orgánem nebo územním samosprávním celkem nabývá pořadí dnem, kdy je plátcí doručeno nařízení výkonu rozhodnutí nebo usnesení, a to i tehdy, když zatím není pravomocné,

- v případě srážek ze mzdy na základě dohod o srážkách ze mzdy se zaměstnavatelem se pořadí řídí dnem, kdy byla dohoda uzavřena,

- pokud zaměstnanec uzavře dohodu s jinou osobou, ať již právnickou či fyzickou, a předloží ji zaměstnavateli, pak se pořadí řídí dnem, kdy byla dohoda doručena,

- pohledávky, které si může zaměstnavatel sám srazit bez souhlasu zaměstnance, nabývají pořadí dnem, kdy bylo započato s prováděním srážek,

- u odborových členských příspěvků je to den, kdy zaměstnanec vyslovil souhlas s prováděním srážek.³⁶

³⁴ ŠUBRT, B., LEIBLOVÁ, Z., PŘÍHODOVÁ, V., SKOUMALOVÁ, A., aj. *Abeceda mzdové účetní*, s. 154

³⁵ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 25

³⁶ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s. 57-60

Při nástupu k novému plátcí mají výše uvedené pohledávky stejné pořadí. Veškeré údaje o pořadí jsou pak uvedené v potvrzení o zaměstnání. Nabylo-li téhož dne pořadí více pohledávek, mají stejné pořadí. Jsou uspokojovány poměrně. Při elektronickém doručování datovou schránkou je dnem doručení den přihlášení osoby s oprávněným přístupem k dokumentu, pokud se nepřihlásí do 10 dnů ode dne dodání dokumentu do datové schránky, považuje se za doručený poslední den této lhůty.

Pokud soud nařídí provádění srážek (při souběžném pracovním poměru) více plátcům, určí jim, jakou část základní nezabavitelné částky nemají srážet nebo kolik mají srážet na pohledávky.³⁷

3.4.4 Rozsah srážek

- zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,
- § 276 - srážky se provádějí jen do výše výkonem rozhodnutí,
- § 277 - srážky se provádějí z čisté mzdy. Ta se vypočítává tak, že od hrubé mzdy se odečte daň z příjmů fyzických osob, pojistné na zdravotní pojištění, důchodové a sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti,
- § 278 - povinnému nesmí být sražena z měsíční mzdy základní částka (nezabavitelná), která je stanovena nařízením vlády.³⁸

3.5 Postup při provádění srážek

3.5.1 Nezabavitelné částky a vyživované osoby

Pojem „nezabavitelná část“, to je část mzdy zaměstnance, která mu nesmí být sražena a musí být povinnému vždy vyplacena. Tato částka slouží k zajištění jeho základních životních potřeb.

- základní nezabavitelnou část tvoří dvě složky, jedna připadá na osobu povinného a druhá náleží na každou vyživovanou osobu,
- výše nezabavitelné částky je tvořena částkou životního minima jednotlivce (§ 2 zákona č. 110/2006) a částky normativních nákladů na bydlení pro jednu osobu (§ 26 odst. 1 písm. a) zákona č. 117/1995 Sb.),
- pro životní minimum jednotlivce (ŽMJ) k 1. 1. 2015 platí částka 3 410 Kč,

³⁷ ŠUBRT, B., LEIBLOVÁ, Z., PŘÍHODOVÁ, V., SKOUMALOVÁ, A., aj. *Abeceda mzdové účetní*, s. 159

³⁸ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s. 118

- další hodnotou jsou náklady na bydlení (NNB) pro jednu osobu stanovenou pro byt na základě nájemní smlouvy v obci od 50 000 – 99 999 obyvatel. Tato hodnota je stanovena částkou 5 767 Kč a platí od 1.1. 2015,

- při sečtení obou hodnot dostaneme částku 9 177 Kč, je to tzv. výpočtová základna, nad kterou se sráží zbytek čisté mzdy již bez omezení.

Při výpočtu srážek se postupuje takto:

- nezabavitelná částka, která připadá na osobu povinného je rovna 2/3 součtu ŽMJ a NNB, pro rok 2015 platí: $2/3 \times (3\,410 + 5\,767 = 6\,118 \text{ Kč})$,

- nezabavitelná částka na osobu, které musí povinný poskytnout výživné je 1/4 nezabavitelné částky, pro rok 2015 platí částka 1 529,50 Kč pro jednu vyživovanou osobu,

- částka, nad kterou se zbytek čisté mzdy sráží bez omezení, činí 9 177 Kč (platí pro rok 2015, je to 100 % výpočtové základny), z toho vypočtená maximální výše 1/3 zbytku čisté mzdy představuje částku 3 059 Kč,

- nezabavitelná část, to je část mzdy, která se nesmí povinnému srazit a je mu vždy vyplacena. Je určena pro jeho základní životní potřeby. Výše nezabavitelných částek se pravidelně valorizuje. Částka se zaokrouhluje při výpočtech vždy na celé koruny nahoru,

- každému povinnému náleží nezabavitelná částka na osobu (pro rok 2015 hodnota činí

6 118 Kč), a ta se nemusí žádným způsobem dokládat,

- další částka ve výši 1 529,50 Kč (pro rok 2015) je určena pro jednotlivé vyživované osoby. Ty musí povinný prokázat, eventuelně doložit,

- vyživovací povinnost mají manželé, vyživované osoby jsou nezaopatřené děti. Pokud se dítě připravuje na budoucí povolání, považuje se za vyživované do 26 let. Je možné ho uznat i pokud je starší, (tzn. pokud je dále vyživován a připravuje se na budoucí povolání),

- vyživovací povinnost platí též mezi předky a potomky,

- vyživovací povinnost platí i u rozvedeného manželství, pokud není jeden z partnerů schopen se sám živit, ale jen omezenou dobu po rozvodu. To platí i u svobodné matky po dobu 2 let. Nevzniká však mezi druhem a družkou.³⁹

³⁹ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. s. 81-88

Tabulka 5 udává srovnání roku 2014 a 2015 a stanovuje nezabavitelné částky používané pro výpočet srážek ze mzdy (z platu).

Tabulka 5: Výše nezabavitelných částek

	Nezabavitelné částky	Rok 2015	Rok 2014
B	100 % výpočtové základny	9 177	9 283
Aa	2/3 z výpočtové základny B	6 118 (z 9 177)	6 188,67 (z 9 283)
Ab	1/4 částky Aa	1 529,50 (z 6 118)	1 547,17 (z 6 188,67)
	Z toho vypočtená maximální výše 1/3 zbytku čisté mzdy	3 059 (9 177-6 118) -	3 094

Zdroj: ŠUBRT, Bořivoj. Vlastní úprava

3.5.2 Výpočet pohledávek - použití třetin

Po výpočtu čisté mzdy částku zaokrouhlíme tak, aby byla dělitelná třemi, pak vydělíme. Máme tedy třetiny.

- 1. třetina je určena k vydobytí pohledávek,
 - 2. třetina k vydobytí přednostních pohledávek. Pokud povinný nemá přednostní pohledávky, vyplatí se celá třetina povinnému,
 - poslední třetina se vždy vyplatí povinnému.
- Nezabavitelná část čisté mzdy se skládá :
- ze základní nezabavitelné částky,
 - z drobné částky vzniklé zaokrouhlením zbytku čisté mzdy,
 - ze třetí třetiny,
 - v případě, že nejsou přednostní pohledávky, tak i ze druhé třetiny zbytku čisté mzdy.

Zbytek čisté mzdy (pro rok 2015 je to částka, která přesahuje 9 177 Kč) se srazí bez omezení. Pokud má přednostní pohledávky, připočte se tato hodnota k druhé třetině, jinak k první třetině. Z první třetiny se uspokojují přednostní a nepřednostní pohledávky dle pořadí, z druhé třetiny pouze přednostní pohledávky a třetí třetina náleží povinnému a musí se mu vyplatit.⁴⁰

⁴⁰ ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*, s. 70-72

3.5.3 Přednostní a nepřednostní pohledávky

Rozlišují se přednostní pohledávky a běžné (nepřednostní) pohledávky. Taxativní výčet přednostních pohledávek je v § 279 občanského soudního řádu.

Mezi přednostní patří pohledávky:

- výživného (to má i mezi přednostními pohledávkami přednostní postavení, absolutní přednost),
- náhrady újmy způsobené ublížením na zdraví,
- náhrady újmy způsobené úmyslnými trestnými činy,
- daní a poplatků a dalších peněžitých plnění,
- náhrady přeplatků na dávkách nemocenského a důchodového pojištění, sociálního a zdravotního pojištění,
- příspěvek na úhradu potřeb dítěte při svěřením do pěstounské péče,
- přeplatek na podpoře v nezaměstnanosti, dávkách státní podpory, náhrady platu při dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, regresivní náhrady dle zákona o nemocenském pojištění.

Dohoda o srážkách ze mzdy dle § 551 OZ na uspokojování pohledávek výživného je samozřejmě přednostní pohledávka. Ostatní pohledávky jsou nepřednostní. U sjednaných srážek ze mzdy na základě dohody podle NOZ se jejich charakter nezjišťuje.⁴¹

3.6 Srážky ze mzdy při insolvenční

Zaměstnavatel provádí srážky mzdy jako při přednostních pohledávkách. Plátce mzdy obdrží od insolvenčního správce rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dle tohoto rozhodnutí musí zaměstnavatel srážet ze mzdy nebo jiného příjmu vypočtenou srážku dle splátkového kalendáře. Nesmí tyto částky vyplácet zaměstnanci. Sraženou mzdu zašle na účet insolvenčního správce, nečeká na žádné vyrozumění o nabytí právní moci. Plátce mzdy nesmí srážet žádné jiné pohledávky. Po 31. 12. 2013 není možné provádět od zahájení insolvenčního řízení srážky ze mzdy uzavřené dohodou, s výjimkou plnění vyživovací povinnosti. Srážky se provádějí do doby, dokud insolvenční soud nerozhodne o ukončení oddlužení nebo ho předčasně zruší. Pro plátce mzdy je tato forma srážek jednodušší, neboť vypočítává pouze jedinou srážku a tu

⁴¹ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 77-78

posílá na účet správce. Nemusí se zabývat a zjišťovat mnohdy komplikované pořadí pohledávek a rozsah jejich uspokojování. Novelou insolvenčního zákona s účinností od 1. 1. 2014 zákonem č.294/2013 Sb., byla upřesněna určitá pravidla. Ty se týkají přechodného mezidobí, to znamená od počátku zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí oddlužení. Novela upravila zákaz v § 109 insolvenčního zákona tak, že se vztahuje pouze na vyplácení sražených a deponovaných částek oprávněnému. Plátce tedy pokračuje dále v dosavadních srážkách, nesmí je však vyplácet, ale deponovat a čekat na další rozhodnutí.⁴² Je vyžadována součinnost zaměstnavatele s insolvenčním správcem. Na vyžádání musí plátce mzdy zaslat správci například výplatní lístek, který je pak zveřejněn v rejstříku.

⁴² BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 398

4 Případová studie

4.1 Příklady výpočtu srážek

Zaměstnavatel provádí srážky mzdy ve stejném rozsahu jako při přednostních pohledávkách. Plátce mzdy obdrží od insolventního správce rozhodnutí o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dle tohoto rozhodnutí musí zaměstnavatel srážet ze mzdy nebo jiného příjmu vypočtenou srážku dle splátkového kalendáře. Nesmí tyto částky vyplácet dlužníkovi. Sraženou mzdu zašle na účet insolvenčního správce, nečeká na žádné vyrozumění o oddlužení.

- ženatý muž se dvěma dětmi, ke kterým má vyživovací povinnost. Jeho nezabavitelná část od 1. 1. 2015 činí 10 707 Kč (6 118 + 3 x 1 529,50). U svobodného muže či ženy je nezabavitelná část 6 118 Kč,

- vůči svobodné ženě, která nemá vyživovací povinnost je vedena insolvence, a to srážkami ze mzdy. Její pohledávky jsou ve výši 400 000 Kč. Čistá mzda za srpen 2014 činí 18 467 Kč. Nejprve odečteme plně nezabavitelnou částku 6 189 Kč. Zůstane nám zbytek čisté mzdy 12 278 Kč (18 467 – 6 189). Hranice plně zabavitelného zbytku čisté mzdy pro rok 2014 dle výpočtu představuje částku 9 283 Kč z toho jedna třetina činí 3 094 Kč. Pro srážku z důvodu insolvence budeme používat částky z první a druhé třetiny a zbytek čisté mzdy, který se může srazit bez omezení, tj. 2 995 Kč (12 278 – 9 283). Celkově vypočtená částka pro insolvensci, která bude povinně sražena, je 9 183 Kč (3 094 x 2 + 2 995). K výplatě obdrží zaměstnanec 9 284 Kč (18 467 – 9 183),

- další příklad, při kterém má tentýž zaměstnanec stejnou výši čisté mzdy, ale srážky z důvodu insolvence jsou uskutečněné až v roce 2015.

Vůči svobodné ženě, která nemá vyživovací povinnost je vedena insolvence, a to srážkami ze mzdy. Její pohledávky jsou ve výši 400 000 Kč. Čistá mzda za leden 2015 činí 18 467 Kč. Nejprve odečteme plně nezabavitelnou částku 6 118 Kč. Zůstane nám zbytek čisté mzdy 12 349 Kč (18 467 – 6 118). Hranice plně zabavitelného zbytku čisté mzdy pro rok 2015 dle výpočtu představuje částku 9 177 Kč, z toho jedna třetina činí 3 059 Kč. Pro srážku z důvodu insolvence budeme používat částky z první a druhé třetiny a zbytek čisté mzdy, který se může srazit bez omezení, tj. 3 172 Kč (12 349 – 9 177). Celkově vypočtená částka pro insolvensci, která bude povinně sražena, je 9 290 Kč (3 059 x 2 + 3 172).

K výplatě obdrží zaměstnanec 9 177 Kč (18 467 – 91 292). Při stejné výši čisté mzdy by zaměstnanec obdržel v roce 2015 částku o 107 Kč nižší oproti roku 2014,

- vůči rozvedené ženě je stanovena insolvence formou srážek ze mzdy. Má vyživovací povinnost ke dvěma nezletilým dětem. Celkové pohledávky byly vyčísleny na 750 000 Kč. Čistá mzda za listopad 2014 činí 16 508 Kč. Nejprve odečteme plně nezabavitelnou částku 9 283 Kč (6 189 + 2x 1 547,17). Zůstane nám zbytek čisté mzdy 7 225 Kč (16 508 – 9 283). Číslo není dělitelné třemi, proto se zaokrouhlí směrem dolů. Dostaneme sumu 7 224 Kč a zbylá 1 Kč se připočte k nezabavitelné třetí třetině, která se vyplácí vždy povinnému. Třetina činí 2 408 Kč (7 224 : 3). Pro srážku z důvodu insolvence budeme používat první a druhou třetinu, tj. 4 816 Kč (2408 x 2), třetí třetina se vyplatí dlužníkovi 2 409 Kč (2 408 + 1). K výplatě zaměstnanec obdrží 11 692 Kč (16 508 – 4 816).

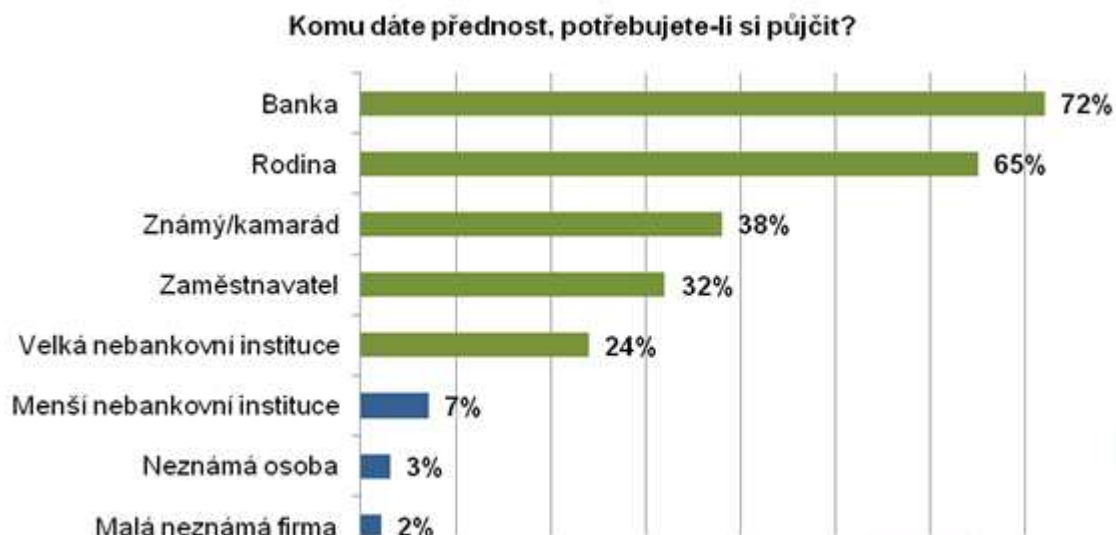
- vůči vdané ženě je stanovena insolvence formou srážek ze mzdy. Celková výše pohledávek činí více než 500 000 Kč. Má povinnost ke dvěma nezletilým dětem. Čistá mzda za leden 2015 je 21 200 Kč. Nejdříve odečteme nezabavitelnou částku 10 707 Kč (6 118 + 3x 1 529,50). Zbytek čisté mzdy činí 10 493 Kč. Hranice plně zabavitelného zbytku čisté mzdy pro rok 2015 je 9 177 Kč, z toho jedna třetina činí 3 059 Kč. Pro srážku z důvodu insolvence budeme používat částky z první a druhé třetiny a zbytek čisté mzdy, který se může srazit bez omezení, tj. 1 316 Kč (10 493 – 9 177). Celková částka pro insolveni, která bude sražena ve mzdě povinné je 7 434 Kč (3 059 x 2 + 1 316). Na účet zaměstnankyně je připsána částka 13 766 Kč.

4.2 Současná situace v oblasti zadluženosti občanů

Česká bankovní asociace zjistila, že finanční povědomí některých občanů v ČR je na nízké úrovni. Lidé o úvěrech nemají mnohdy ani základní znalosti. Dvě třetiny Čechů si už někdy půjčily peníze, 55 % populace pouze na důležité věci, desetina na méně zásadní. Každý osmý Čech si vypůjčil od nesolidního poskytovatele. Z grafu 1 je zřejmé, že nejvíce lidé preferují bankovní instituce (72 %), na druhém místě jsou to půjčky v rodině (65 %). Též si mnozí vypůjčují od přátel, známých, zaměstnavatele, nebankovních institucí. Od menších nebankovních ústavů je to jen 7 %. Poslední druh půjčky volí

nejčastěji předlužení lidé. Asi 9 % občanů má přímou zkušenost s exekucí. Data z Exekutorské komory ČR ukazuje tabulka 1.⁴³

Graf 1: Volba poskytovatele půjčky

Zdroj: Česká bankovní asociace. Arsen Lazarevič⁴⁴

Tabulka 6: Exekuce v letech 2009 až 2013

Exekuce v jednotlivých letech					
	2009	2010	2011	2012	2013
Narižené exekuce	760 923	701 900	936 219	820 420	714 000
Ukončené exekuce	178 233	202 036	287 984	351 710	409 000
Ukončené exekuce - vymožení dluhu	134 000	146 100	190 556	211 382	191 00

Zdroj: Česká bankovní asociace. Arsen Lazarevič⁴⁵

Počet sporných občanskoprávních věcí narostl v loňském roce v meziročním srovnání o 120 tisíc, což představuje 40 %. Musí se sem započítat i žaloby ohledně

⁴³ LAZAREVIČ, Arsen. *Úvěry s rozhodčí doložkou nebo řešením u soudu? Lidé tápou* [online]. 29.7.2014 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/uvery-s-rozhodci-dolozkou-nebo-s-resenim-u-soudu-lide-tapou/>>.

⁴⁴ LAZAREVIČ, Arsen. *Úvěry s rozhodčí doložkou nebo řešením u soudu? Lidé tápou* [online]. 29.7.2014 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/uvery-s-rozhodci-dolozkou-nebo-s-resenim-u-soudu-lide-tapou/>>.

⁴⁵ LAZAREVIČ, Arsen. *Úvěry s rozhodčí doložkou nebo řešením u soudu? Lidé tápou* [online]. 2014-07-29 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.mesec.cz/clanky/uvery-s-rozhodci-dolozkou-nebo-s-resenim-u-soudu-lide-tapou/>>.

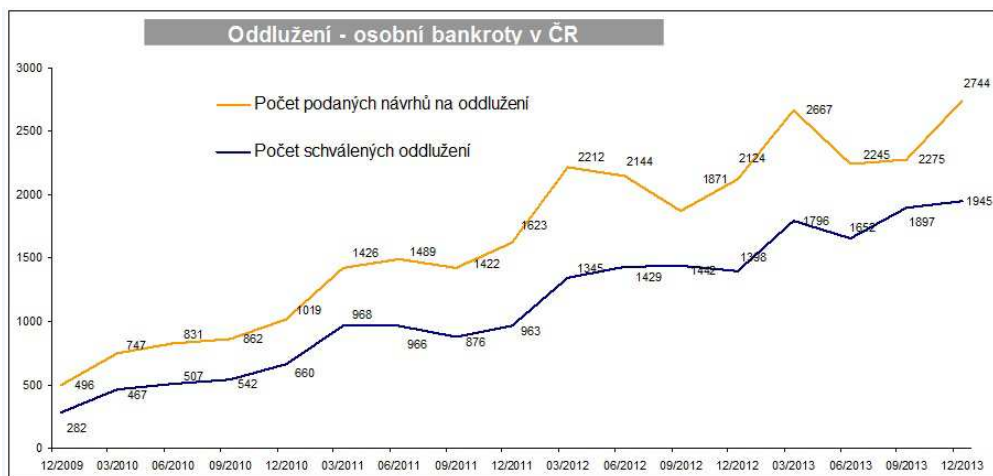
bankovních poplatků, ale přesto jde o obrovský nárůst. Z tohoto důvodu se očekává vzestup exekucí v horizontu 2 - 3 roků. V roce 2012 bylo na okresní soudy podáno 273 tisíc občanskoprávních žalob a v roce 2013 dokonce 393 tisíc. Údaje Exekutorské komory říkají, že úspěšnost vymahatelnosti je kolem 50 %. V roce 2013 bylo nařízeno 14 230 dražeb nemovitostí. Vlivem insolvenčních návrhů před dražbou se však počet dražeb snížil. Aby se dražba zmařila, někteří dlužníci podávají návrhy na insolvenční řízení ještě před jejím zahájením.⁴⁶

Dle vyjádření společnosti Creditreform rostou insolvenční návrhy spotřebitelů, ale tempo růstu se snížilo. Křivku počtu podaných a schválených návrhů na oddlužení zobrazuje graf 2. Růst insolvenčních návrhů mezi roky 2009 - 2010 činil 149 %, v období 2010 - 2011 to bylo 66,7 %, v letech 2011 - 2012 se snížil na 35,4 % a v období 2012 - 2013 činil jen 7,6 %. Dle sdělení společnosti požádalo v roce 2013 o oddlužení 30 029 osob a 22 043 případů bylo povoleno. Je to nárůst žádostí o oddlužení oproti roku 2012 o 28,4 %. Též byl evidován nárůst povolených oddlužení, a to 26,6 % oproti roku 2012. Bylo zaznamenáno, že o oddlužení formou zpeněžení majetku požádalo 572 osob. Tento způsob využilo za rok 2013 o 38,8 % více dlužníků oproti předcházejícímu roku. V roce 2013 se jen nepatrně změnila věková struktura dlužníků oproti roku 2012. Bylo zaznamenáno o 1 % vyšší počet oddlužení ve věkové skupině do 30 let a u věkové skupiny 41-50 let. A naopak 1% pokles oddlužení u věkové hranice 51 - 60 let a nad 60 let. Složení věkových skupin znázorňuje graf 3. Pro rok 2014 jsou očekávání společnosti Creditreform spíše mírně optimistická. Důvodem jsou faktory jako pokles cen energií, poplatků, za telefony, nízká inflace a růst exportu.⁴⁷

⁴⁶ GINTER, Jindřich, Právo. *Exekucí bude víc. Valí se další žaloby na dluhy* [online]. 2014-05-05 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/335302-exekuci-bude-vic-vali-se-dalsi-zaloby-na-dluhy.html>>.

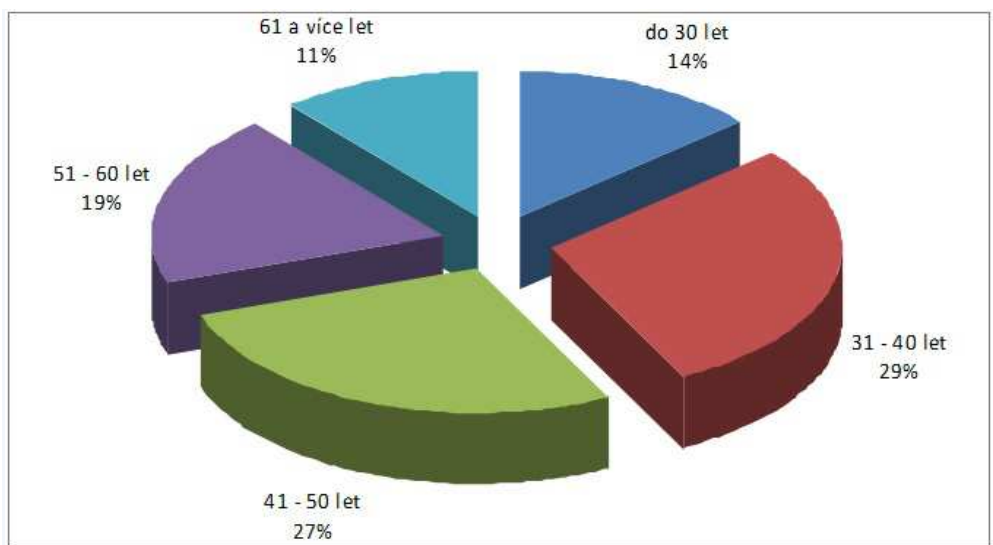
⁴⁷ Insolvenční rejstřík, Creditreform. *Vývoj insolvencí v České republice v roce 2013* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-08-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vyvoj-insolvenci-v-ceske-republice-v-roce-2013-44973.htmlrf>>.

Graf 2: Oddlužení – osobní bankroty v ČR

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform⁴⁸

Graf 3: Věková struktura osob, u nichž bylo povoleno oddlužení v roce 2013

Zdroj: Insolvenční rejstřík, Creditreform⁴⁹

V pracovní pozici mzdové účetní - personalistky je možné se setkávat se srážkami ze mzdy, exekucemi a insolvenčními téměř denně. Je možné vypořádat, jak se srážky

⁴⁸ Insolvenční rejstřík, Creditreform. *Vývoj insolvencí v České republice v roce 2013* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-08-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vyvoj-insolvenci-v-ceske-republice-v-roce-2013-44973.htmlrf>>.

⁴⁹ Insolvenční rejstřík, Creditreform. *Vývoj insolvencí v České republice v roce 2013* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-08-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vyvoj-insolvenci-v-ceske-republice-v-roce-2013-44973.htmlrf>>.

u zaměstnance postupně vyvíjejí. Do dluhů se může jedinec dostat neznalostí, nevědomostí, lehkovážností, finanční negramotností. Důvodem exekucí může být rozpad rodiny, náhlé onemocnění, úraz či dokonce smrt. Pokud někoho postihne exekuce, insolvence, je to záležitost dlouhodobá. Je příčinou zničení dobrých vztahů, rozbíjí rodinu, člověk mění svoje hodnoty. Mnoho dlužníků má někdy více exekucí, které však nemůže splácet, neboť jeho příjmy jsou příliš nízké. Člověk se tak snadno dostává do začarovaného kruhu, ze kterého nelze uniknout. Oddlužení se pak stává jediným možným způsobem, jak vyřešit nelehkou finanční situaci a umožnit dlužníkovi nastartovat nový život bez dluhů.

4.3 Důvody dluhů, exekucí a insolvenčí v běžném životě občana

Exekuce, insolvence je v dnešní době často používané slovo v tisku, odborné literatuře, médiích, a to nejen mezi odborníky, ale i širokou veřejností. Dalo by se říci, že půjčky se staly součástí moderního stylu života.

Co je to dluh a jakým způsobem se člověk dostane do dluhů? Dluhem se rozumí závazek dlužníka. Dluh vzniká půjčkou (úvěrem). Dlužník tak získá peněžní částky, které vrátí za určitou dobu a za zapůjčené prostředky zaplatí navíc úrok. Ten se stanoví většinou procentem z dlužné částky za určité období, zpravidla rok. Dle způsobu využití se rozlišují půjčky účelové a neúčelové. Domácnostem, občanům jsou nabízeny na trhu bankovní i nebankovní úvěry. Bankovní úvěry a jejich poskytování je jednou z hlavních a nejdůležitějších činností bank. Mezi hlavní zástupce bankovních úvěrů patří hypotéky, úvěry ze stavebního spoření, různé platební karty, spotřebitelské či kontokorentní úvěry. Mezi nebankovní úvěry lze zařadit též spotřebitelské úvěry, leasing, úvěrové kreditní karty, různé rychlé půjčky nebo i splátkový prodej. Půjčkou lze řešit většinou cokoliv. Pokud nemáme jinou možnost, jak si věc pořídit, musíme dobře zvážit, u koho ji budeme čerpat a volit produkt dle výše peněz a způsobu financování.

Češi se zadlužují stále více, lákají je hlavně levné hypotéky. Z údajů ČNB zveřejněné 30. 6. 2014 vyplývá, že byly meziročně vyšší o více než 43 miliard korun, zhruba 1,218 biliónu. Za největší části dluhů mohou právě hypotéky. Zde lze hovořit o poměrně bezpečném způsobu zadlužení.⁵⁰

⁵⁰ KRŮŽ, Petr, Novinky. *Češi se víc zadlužují, hlavně kvůli levným hypotékám* [online]. 2014-06-30 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/340827-cesi-se-vic-zadluzuji-hlavne-kvuli-levnym-hypotekam.html>>.

Každý už si však správně půjčit neumí. Polovina Čechů věří výhodným nabídkám úvěrů, neověří si pravdivost úvěrové nabídky. Někteří tomu nerozumí, jiní se tím nechtějí zabývat. Proto jsou pak vydáni napospas neseriózním splátkovým společnostem. Takové společnosti lákají k půjčce každého, i lidi bez příjmu, tzn. nezaměstnané, ženy na mateřské dovolené, důchodce. Tyto společnosti nepožadují doložení příjmu, nenahlíží do registru dlužníků. Zájemce si neprověřují, nezajímá je jejich platební morálka.⁵¹ Tyto nebankovní společnosti půjčku poskytnou, i když je předem jisté, že nemají žadatelé dluh z čeho vrátit. Zákonem není zakázáno dát úvěr i hluboce předluženým občanům.

Lidé, kteří chtějí okamžitě peníze, vyhledávají nabídky na malé půjčky na pár dní. Často nepřemýšlejí, jakou horentní sumu na takovou půjčku musí vynaložit. Je jednoduché si takto krátkodobou on-line půjčku od 500 do 20 000 korun se splatností jeden až čtyřicet dní vyřídit. Po vyplnění žádosti jsou peníze za pár minut k dispozici. Do výše 4 999 korun není nutné ani podepisovat smlouvu. Pro většinu dlužníků je procentuální vyjádření RPSN⁵² a měsíční procentuální sazba nic neříkající číslo. Zákonné omezení maximální výše RPSN však neexistuje. Lidé, kteří si tímto způsobem vezmou více půjček, se dostávají velmi často do finanční dluhové pasti.⁵³

Nejčastějšími důvody k výpůjčce jsou rekonstrukce domů a bytů, nákup auta. Vhodné však nejsou půjčky, které nepřinášejí dlouhodobý efekt, například pořízení spotřebičů, zakoupení dovolené, splátky starších půjček. Mnozí Češi nejsou finančně zodpovědní, neumí zacházet s penězi. Nesledují příjmy a výdaje, nevedou si žádný rodinný rozpočet, neschovávají si doklady, a pak jsou zaskočeni rychle rostoucími náklady. Dluhy se týkají lidí v produktivním věku, velmi mladých, nejsou však výjimkou i u důchodců.

Převážně mladí lidé často řeší pouze aktuální životní potřeby, touhy, sny a přání. Jejich způsob života je spojen se zvýšenými náklady v podobě návštěv koncertů, festivalů, večírků, cestováním, pořizováním značkového oblečení. Chtějí si užívat života a odkládají často i založení rodiny. Méně už je zajímá budoucnost, a s tím spojené důsledky neuvážených půjček. Neumí finančně plánovat, nevystačí se svými penězi. Některé páry mají finance oddělené. Nechtějí, aby jim druhý z partnerů viděl do příjmů či výdajů.

⁵¹ BUŘÍNSKÁ, Barbora, Novinky. *Polovina Čechů slepě věří výhodným nabídkám úvěrů*. [online]. 2014-06-14 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/339040-polovina-cechu-slepe-veri-vyhodnym-nabidkam-uveru.html>>.

⁵² RPSN = roční procentní sazba nákladů, které musí klient zaplatit za jeden rok

⁵³ GINTER, Jindřich, PROCHÁZKA, Martin, Právo. *Nejdražší jsou malé půjčky na pár dní*. [online]. 2014-05-11 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/335839-nejdrazsi-jsou-male-pujcky-na-par-dni.html>>.

Tímto způsobem řeší své soukromí. Chtějí mít pocit samostatnosti, nezávislosti, určité svobody. Tyto zvyklosti si někteří ponechávají v následně uzavřeném manželství. Pak se stává, že partner nezaplatí účet v domnění, že tak učiní druhý, chybí následná kontrola a je na světě opomenutá platba za energie.

K velmi častým příčinám dluhů a následným exekucím patří i zprvu zdánlivá maličkost jako je odhalená nezaplacená jízdenka v dopravním prostředku. Taková jízda „načerno“ se může velmi mnoho prodražit. Dopravní společnosti své neuhrazené pohledávky prodávají dále dalším společnostem a ty je pak v několikanásobcích vymáhají po dlužnících.

Do dluhů se mohou dostat lidé z důvodu rozvratu rodiny. Závazky vzniklé v době trvání manželství jdou k tíži oběma partnerům. A při tom například ke spotřebitelské půjčce není třeba souhlasu obou partnerů, úplně stačí, když se smluvně zaváže jeden z manželů.

Lidé, kteří nedosáhnou na půjčky od bankovních institucí či nechťejí lichvářský úrok, ale přesto si z různých důvodů chtějí či potřebují vypůjčit, začínají s oslovováním svých známých a blízkých v rodině. Tato zprvu dobrá a nevinná myšlenka na vyřešení nelehké situace však ničí dobré vztahy a nastoluje nepřátelství. Ze začátku je vše myšleno v dobré víře, ale není nic ošetřeno právním způsobem. Vše je na tzv. čestné slovo. Takto poskytnutá pomoc se pak stává pro věřitele často nevymahatelnou.

Neschopnost splácet své závazky přivedla některé dlužníky k myšlence vylákat finanční prostředky zneužitím citů. Tito lidé se seznamují na různých portálech. Jejich záměrem však není opravdový citový vztah, ale možnost získání prostředků podvodným způsobem. Vše začíná nevinně různými pozornostmi, laskavými slovy a plánováním společné budoucnosti. Druhá strana poskytne zázemí v podobě ubytování, zapůjčí různě vysoký finanční obnos, a pak dojde k nemilému překvapení. Najdou se případy, kdy je tento věřitel připraven o své cennosti, majetek, finanční hotovost. V nejhorším pak může dojít i k zabavení majetku v důsledku insolvence. Vyplatí se příliš nespěchat a důsledně prověřovat svého partnera.

Mezi další neřešené závazky mohou patřit nezaplacené regulační poplatky za lékařské ošetření a hospitalizaci v nemocnici. Zdravotnickým institucím v současné době dluží pacienti různě vysoké částky, které představují určitý zásah do finančního rozpočtu

státu. Dlužníci jsou proto nejprve písemně vyzýváni k uhrazení nedoplatku a následně dochází k vymáhání dluhu právním způsobem.

Nebezpečné jsou i zdánlivě nevinné menší půjčky. Nejvíce lákají obchodníci na výhodné nákupy v období Vánoc, na letní nebo zimní výprodeje. Zejména mladé ženy bývají marnotratné a rády nakupují. Pravdou je, že mnohdy nejen ženy kupují zbytečnosti. Tyto neuvážené výdaje, nerozumné hospodaření, nákupy nad limity s následnými půjčkami ničí hodně rodin, zkomplikují život člověka a jeho rodiny na mnoho let.

Též senioři jsou velmi ohroženou skupinou a jsou často obětí různých předváděcích akcí. Pod záměrem obědu zdarma nebo nějakého dárku jsou jim vnučovány předražené výrobky s následnou půjčkou, kterou pak nejsou schopni splácet. Senioři jsou často velmi důvěřiví i ve svých domovech. Nechají se zlákat a následně oklamat různými obchodníky, kteří se vnutí do jejich bytu a nabízejí jim své zboží. Mnozí z nich bývají přitom velmi spořiví, ale neumí se orientovat ve smlouvách a správně neodhadnou vhodnost nabízené půjčky od úvěrové společnosti. Pak se na první pohled výhodná půjčka s dluhem za pár korun mění v past.

K dluhům může mnohdy přispět i špatné uzavírání pojistek. Jsou to různé životní a úrazové pojistky, cestovní pojištění, majetkové nebo pojištění proti škodám v zaměstnání.

4.4 Konkrétní případy exekucí a srážek ve sledovaném podniku

Případ paní A:

Paní A dostala zajímavou nabídku nové práce. Příslib lépe placené práce byl lákavý. Musela však začít používat své auto k dopravě do zaměstnání. Aby trochu snížila náklady na dopravu, domluvila se s kolegyní na společném dojíždění autem. Radost netrvala ani celý měsíc. Při jedné jízdě došlo k dopravní nehodě a následnému těžšímu zranění obou žen s hospitalizací a poměrně dlouhou pracovní neschopností. Největším problémem bylo zjištění, že paní A neměla uzavřenou zákonnou pojistku na auto a kolegyně požadovala následně odškodnění za způsobený úraz. Vyčíslená částka představovala mnohatisícovou sumu. Paní A začala řešit svoji situaci dalšími výdělečnými činnostmi a půjčkami od různých úvěrových společností. Občas přišla nějaká nemoc dětí a příjem rodiny se rapidně snížil. Dluhy se nabalovaly a rostly raketovým tempem. Začaly přicházet první exekuce, a tím se ještě více zvyšovaly celkové částky závazků. V manželství se začaly objevovat

první trhliny a posléze se rozpadlo. Více než miliónový dluh s několika exekucemi a dalšími nezajištěnými závazky vůči věřitelům byl neřešitelný. Pak přišel zlom. Manželství se znovu obnovilo a manželé požádali o společné oddlužení. V roce 2011 bylo povoleno oddlužení pomocí splátkového kalendáře. Začalo se blýskat na lepší časy a výhled do budoucnosti se stal příznivější. Oba manželé jsou zaměstnáni, své závazky splácejí a jejich dluh se snižuje.

Případ paní B:

Jiná nezáviděníhodná událost postihla paní B. Její přítel si vzal půjčky a ona se stala jejich ručitelkou. Přítel časem přestal své dluhy zvládat, ukončil trvalé zaměstnání a začal si přivydělávat nahodilými činnostmi. Ty však nebyly určeny na splácení závazků, ale pouze na obživu. A dluhy rostly. Přišly první exekuce a pak další. Přítel vše ukončil rychlým odchodem ze společné domácnosti. Dluhy přešly na paní B. Ta však sama rodinný rozpočet a exekuce ze své mzdy nezvládala. Požádala o oddlužení a bylo jí povoleno.

Případ paní C:

Nepříjemný osud provází také paní C. Rozvedla se a zůstala sama s nezletilými dětmi. Manžel přestal platit nejen alimenty, ale též dluhy z půjček z doby trvání manželství. Mzda paní C stačila pouze na základní potřeby, děti rostly, jejich požadavky se zvyšovaly a ona musela nést ještě navíc závazky za někoho jiného. I jako samoživitelka chtěla dopřát svým dětem lepší životní úroveň. Začala uvažovat o spotřebitelské půjčce. Úvěr nebyl pro paní C vůbec vhodný z důvodu nízkého rodinného rozpočtu a přesto, že neměla žádné naspořené rezervy, podlehl nabídce úvěrové společnosti. Netrvalo dlouho a začala mít problémy se splátkami. Za krátkou dobu se dostala do exekucí, které se rozrůstaly o další. Nakonec přišlo na řadu oddlužení.

Případ pana D:

Jiný zaměstnanec, pan D, též skončil v úpadku. Byl teprve na počátku své pracovní kariéry. V poměrně mladém věku založil rodinu. Vzal si celkem vysoký hypoteční úvěr, na začátku vše vypadalo slibně. Ekonomická krize však postihla i podnik, kde pracoval, příjmy se ztenčovaly a pak přišel o práci úplně. Bydlel v oblasti s poměrně vysokou nezaměstnaností, tak dlouho nesehnal nové pracovní místo. Celou situaci řešil dalšími půjčkami. Časem se ocitl v zamotaném kruhu plném exekucí a závazky již nebylo možné zvládnout. Po určité době se stal zaměstnancem naší firmy a požádal o insolventi, která byla povolena.

Případ paní E:

Dluhy potkaly ve sledované společnosti i jednu pracující důchodkyni. Přestala řešit své závazky v domnění, že je vše zapomenuto a promlčeno. Když přišel exekuční titul na důchod a srážky ze mzdy, rychle si uvědomila závažnost situace. Uzavřela s organizací dohodu na nepravidelnou výpomoc, která ji společně s důchodem zlepšila finanční situaci. Splátky sama rychle splatila a exekuce byla v krátké době ukončena. V tomto případě nebylo nutné žádat o oddlužení.

4.5 Vývoj exekucí a insolvenčí ve sledovaném podniku

Vývoj exekucí a insolvenčí byl sledován ve výrobním podniku se zahraniční účastí. Společnost se nachází v Plzeňském kraji. Počet zaměstnanců se pohybuje přibližně okolo 100 lidí, a to jak na hlavní pracovní poměr, tak i na dohody. Z celkového počtu zaměstnanců tvoří 60 % mužů a 40 % ženy. Dělníků je 86 % a technickohospodářských pracovníků 14 %.

Vývoj ve firmě je v tabulce uveden za poslední 4 roky.

Tabulka 7: Vývoj exekucí a insolvenčí ve sledovaném podniku

rok	Případů celkem	Počet exekucí	Počet insolvenčí	Počet exekucí a insolvenčí muži	Počet exekucí a insolvenčí Ženy	Věk 18-30	Věk 31-40	Věk 41-50	Věk 51 a více	dělníci	TH pracovníci
2011	10	10	1	5	5	3	3	3	1	10	0
2012	5	3	4	2	3	1	1	3	0	5	0
2013	4	0	4	1	3	1	1	2	0	4	0
2014	6	2	4	2	4	1	2	1	2	6	0

Zdroj: podnikové výkazy. Vlastní výpočty

4.6 Rady pro občana

Každý člověk by měl vědět, kde si vypůjčil, od koho, na co. Měl by mít přehled, zda dluží za výživné či zapomněl zaplatit telefon, energie, svoz odpadu, má nedoplatek na pojištění, dostal pokutu za přestupek nebo nezaplatil regulační poplatek ve zdravotnickém zařízení. Jedna jízda tramvají bez jízdenky a nezaplacená pokuta na místě není výjimečnou záležitostí. Pokuta se má zaplatit dodatečně, ale zapomene se. Oprávněný by nás měl ještě

jednou písemně informovat. Vyplatí se i pečlivost ze strany občanů, to znamená úschova dokladů za zaplacené pohledávky. Ty pak mohou v případě chybného vymáhání celou záležitost objasnit.

Před nebezpečím exekuce je člověk zpravidla varován, dostává různé upomínky a řadu dalších varovných signálů. Než přijdou na řadu rozhodnutí soudu, exekutora, nejprve ho upozorňují věřitelé. Mnoho dlužníků, kteří se potýkají s dluhy a exekucemi se nevyskytuje na adrese svého trvalého bydliště, nezajímá se o svoji korespondenci, nepřebírá ji, nespolupracuje s úřady a zapírá se. To není správné. Dlužník, který má zájem své pohledávky zvládnout, musí svou nelehkou a nepříjemnou situaci vždy rychle řešit, komunikovat a včas reagovat na výzvy. Když člověk zjistí, že dluží, nesmí věc oddalovat, ale naopak snažit se spojit co nejrychleji s věřitelem. Pokud nemůže dluh zaplatit najednou, pokusí se domluvit na nějakém splátkovém kalendáři.

Nepředvídaným událostem se člověk v životě nevyhne. Proto je dobré zvážit, zda není vhodné se na určité katastrofy připojistit. Je možné si uzavřít cestovní připojištění na dovolenou, a to pojištění proti úrazu, léčebné výlohy, pojištění zavazadel, odpovědnosti za škodu. V běžném životě je možné využít havarijní pojistky, pojištění odpovědnosti za určitou škodu v osobním životě, v zaměstnání dle profese a rizika, domácnosti, majetku a jiné.

Každý, kdo půjčuje kamarádovi či příbuzné osobě, si musí zjistit, zda má dlužník pravidelný příjem. Též má vědět, v jaké je finanční situaci, jaké jsou jeho rodinné vztahy a také jeho majetek. Pokud přijde žadatel s prosbou o zapůjčení peněz na dovolenou, nájem, či mobilní telefon, může to být znamení, že neumí dobře hospodařit se svými penězi. Pak lze očekávat, že bude i nám dlužit. Opatrností a důsledným prověřením druhé strany, správným uzavřením smlouvy, se tak mnohdy předejde událostem, které jinak zničí rodinné vztahy či ukončí přátelství. Důležitým krokem je dobře sepsaná smlouva. Je třeba odborně definovat pojmy jako je ručitel, dlužník, závazek, podmínky závazku. Vzory smluv lze sice najít na internetu, ale někdy mohou být v soudním řízení neplatné, protože mohou obsahovat chyby. Odborná rada a pomoc právníka se většinou vyplatí.

Nakupování se nesmí stát závislostí, je nutné ho provádět promyšleně. Nenechat se zlákat na rozmanité nabídky obchodníků, které jsou v jejich podání vždy výhodné. Zamyslet se, zda je produkt skutečně potřebný, hlavně při nejisté finanční situaci a nedostatku volných finančních prostředků.

Nezanedbatelnou radou je vedení domácího rozpočtu. Pak máme přehled, jaké finanční výdaje se opakují pravidelně každý měsíc nebo jen ročně a kolik peněz zbývá na nákup nějakého dražšího luxusního zboží.

Pokud se člověk rozhodne pro nějaký úvěr, půjčku, má situaci řešit zodpovědně, svůj závazek pečlivě vybírat. Musí posoudit, za jakých podmínek je pro něj půjčka vhodná. Tu není možné doporučit například z důvodu nízkého rodinného rozpočtu, pokud chybí naspořené rezervy pro neočekávané události. V úvahu je třeba brát i snížení příjmu v důsledku náhlého onemocnění či ztrátě zaměstnání. Někteří odborníci doporučují rodině finanční rezervu až ve výši šestinásobku měsíčních výdajů. Též je nutné dobře zvážit poskytovatele úvěru. Oslovit více bank či nebankovních institucí pro zjištění jejich stability a důvěryhodnosti, porovnat možnosti jednotlivých poskytovatelů, prozkoumat podmínky konkurenčních nabídek. Někdy se může zdát půjčka na první pohled výhodná, neboť má nízké úrokové sazby nebo měsíční splátky, přijatelnou délku fixace. Významným ukazatelem je RPSN a informace o tom, jak dlouho se bude úvěr splácet. Jaký problém vznikne, když klient nesplácí vůbec či opožděně. Co dělat v případě nemožnosti splácení, jaké jsou úroky z prodlení, pokuty. Nad výběrem účelových či neúčelových úvěrů je potřeba se vždy zamyslet. Všimnout si veškerých poplatků spojených s žádostí o úvěr a pravidelných poplatků, podmínek v souvislosti s předčasným splacením, snížení splátek, odklad a prodloužení závazků, pevné či proměnlivé úroky. Je zapotřebí si pečlivě přečíst pojistné podmínky, kde jsou všechny podstatné záležitosti uvedeny.

Neúčelové půjčky, které mohou být použity na cokoliv, jsou úročeny zpravidla hodně vysoko. Některé banky neúčelový úvěr vůbec neposkytují. Účelový úvěr, který je určen na nákup spotřebního zboží nebo nemovitosti, bývá levnější. Správně založený úvěr má sloužit k zajištění potřeb dlouhodobého užitku a být efektivní. Člověk se nesmí unáhlit a lze jen doporučit prověření veškerých dostupných informací o věřiteli, se kterým uzavírá závazek, i o produktu, který chce získat.

Solidní společnost vždy zkoumá nejen přítomnost, nýbrž i úvěrovou historii žadatele. Požaduje po klientovi potvrzený příjem. Stane se, že banka úvěr neschválí, protože příjem a úspora nestačí na pokrytí dluhů. Je zde totiž riziko, že by žadatel nezvládl svoje povinnosti spojené s úvěrovou záležitostí. Pak nezůstává, než se smířit se situací a ustoupit od vybraného záměru.

Na problémech dlužníků v exekuci a na jejich svízelné finanční situaci se v některých případech přizívuje velké množství firem a lidí. Na trhu je velká nabídka různých oddlužovacích společností. Je však možné využít bezplatné pomoci. Hledat lze u exekutorské komory, u Poradny při finanční tísní, u občanských poraden. Tyto organizace poskytují kompetentní poradenství předluženým lidem. Jejich náplní je bezplatná poradenská činnost pro občany při platební neschopnosti, probíhající exekuci, při podání návrhu na oddlužení. Působí na spotřebitele, aby si půjčovali obezřetně a zodpovědně. Vysvětlují jim, jak snížit dopady při problémech se splácením, radí jim v komunikaci s věřiteli. Pomáhají klientům s vypracováním insolvenčních návrhů.⁵⁴

4.7 Doporučení a povinnosti pro organizaci

V souvislosti s přijímáním nového zaměstnance zaměstnavatel dodržuje určitá pravidla, která stanoví zákon. V souvislosti s přijetím do pracovního poměru či dohody založí zaměstnanci osobní spis. Ten obsahuje veškeré údaje, které jsou potřebné pro pracovněprávní vztah. Od předchozího plátce mzdy doloží nový zaměstnanec zápočtový list, s potvrzením o tom, zda je nařízen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. V případě, že zaměstnanec nedoloží zápočtový list, zjistí zaměstnavatel skutečnosti o srážkách formou čestného prohlášení. Do osobního spisu náleží i všechna další úřední rozhodnutí týkající se insolvenčí, exekucí, srážek a případně k doplnění různá čestná prohlášení.

Jakmile se nový plátce dozví o srážkách ze mzdy, buď od dosavadního plátce, povinného nebo od vymáhajícího orgánu, je povinen srážet. Nový plátce mzdy má oznamovací povinnosti také vůči vymáhajícím orgánům v souvislosti s nástupem povinného do pracovního poměru.

Stejně skutečnosti sděluje též při ukončení pracovního poměru. Nejdéle do týdne musí plátce oznámit ukončení zaměstnání povinného. Poté ještě zašle vyúčtování srážek, pořadí všech pohledávek, v čí prospěch jsou prováděny srážky a výši provedených srážek. Z oznámení musí být patrné, který vymáhající orgán výkon rozhodnutí nařídí, uvede se spisová značka, číslo jednací. Zbývají-li zaměstnavateli na účtu deponované srážky, které nelze poslat oprávněnému, protože rozhodnutí soudu dosud nenabylo právní moci, zašle je plátce mzdy věřiteli teprve po výzvě a podle pokynů vymáhajícího orgánu. Oznamovací

⁵⁴ JEŽEK, Martin. *Jak vyzrát na exekuce*, s. 55-56

povinnost vůči soudu má i povinný a při jejím nesplnění mu může být uložena pořádková pokuta.

Během trvání pracovního poměru zasílá plátce mzdy oprávněnému sraženou částku zpravidla na účet uvedený v soudním rozhodnutí, rozhodnutí exekutora nebo insolvenčního správce. Plátce mzdy je povinen zajistit řádně a včas správný výpočet a odvod srážek, přičemž musí hradit všechny náklady s tímto spojené. V případě neprovedení srážky má oprávněný nárok domáhat se svého práva na vyplacení příslušných částek. Hrozí i pokuta ze strany vymáhajícího orgánu.

Plátce mzdy musí v průběhu pracovního poměru neustále plnit požadovanou součinnost vůči vymáhajícímu orgánu. Na jejich vyžádání jim sděluje identifikační údaje zaměstnance, výši příjmů, záležitosti ohledně srážek. Součinnost s organizacemi státní správy je nutná i při provádění srážek z nemocenských dávek nebo peněžité pomoci v mateřství.

Insolvenční zákon neukládá plátcům mzdy povinnost sledovat insolvenční rejstřík, i když se ho insolvence dotýká. Přesto zaměstnavatel musí zohlednit všechny změny, které jsou uvedeny v insolvenčním rejstříku a týkají se jeho zaměstnance. Je stanoveno, že dokument je doručen okamžikem zveřejnění. Plátce mzdy má proto do insolvenčního rejstříku sám nahlížet. Při vyhledávání je možné zadat jen jméno, rodné číslo nebo pouze jméno, příjmení a bydliště. Pokud je v rejstříku nějaký odpovídající zápis, záznamy se objeví. Na trhu již existuje řada programů, které kontrolují insolvenční rejstřík a zaměstnavatele upozorní na probíhající insolvenční řízení.

Povinný by měl správně svého plátce o insolvenci informovat. Zaměstnanec je povinen nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele. Lze vyjít z ustanovení § 301 písm d) zákoníku práce. Sdělení informací týkající se insolvenční situace může zaměstnavatel uložit mezi povinnosti zaměstnanců do vnitřního předpisu společnosti.⁵⁵

Každá firma využívá datovou schránku, která slouží pro komunikaci společnosti s orgány státní správy. Dokumenty zaslané přes datovou schránku se považují za doručené. Proto je nutná pravidelná kontrola a vyzvedávání korespondence. Zaměstnanec pověřený činnostmi s datovou schránkou by měl pravidelně vyzvedávat její obsah, neboť pořadí pohledávek v případě srážek ze mzdy je stanoveno dle jejich doručení. Důležité je také včas reagovat na výzvy a součinnost vymáhajících orgánů.

⁵⁵ Česko. ÚZ-2014, *Zákoník práce*, s. 81

Zaměstnavatel má též sledovat chování svých zaměstnanců. Určitým varovným signálem může být častý požadavek zaměstnance na vyplacení zálohy na mzdu. Opakující se potvrzování příjmů také někdy napoví, že člověk nemůže vyjít se svými příjmy. Při poskytování podnikových půjček je zaměstnavatel zvláště obezřetný. Zde je povinností uzavřít písemnou smlouvu na dohodu o srážkách ze mzdy. Tato dohoda má při srážení také své pořadí. Při insolventi nebo přednostní pohledávce vůči zaměstnanci se může pak stát, že nebude poskytnutá pohledávka dlouho uspokojena. Stejný problém může nastat například u dohody o srážkách stravného, za telefony, při náhradě škody způsobené zaměstnancem, použití auta k soukromým účelům.

Pořadí srážek je nutné zachovat i v případech výslovně uvedených v § 147 odst. 1 písm. c) až e) ZP, kdy může zaměstnavatel uplatnit srážky ze mzdy vůči zaměstnanci. Jsou to srážky za neoprávněně vyplacenou zálohu na mzdu, náhrady mzdy za dovolenou a nemoc. Patří sem i nevyúčtované zálohy na cestovní náhrady.⁵⁶

Zaměstnavatel nemá zapomínat na pojištění zaměstnanců při výkonu zaměstnání, zvláště tam, kde se jedná o výkon činností spojených s velkým rizikem. V případě způsobené škody u zaměstnance, který je v insolventi, je pak vymáhání velmi problematické a po dobu oddlužení téměř nemožné.

Důležitá je též vzájemná komunikace obou stran. Zaměstnavatel vede zaměstnance k tomu, aby mu neprodleně oznamovali všechny podstatné osobní údaje. Například změna počtu vyživovaných osob podstatně změní výpočet srážek ze mzdy. A na oplátku by měl zaměstnavatel provádět osvětu odbornými poradci a pravidelně své zaměstnance proškolen. Též je vhodné poskytnout dobré rady o nebezpečí neuvážených půjček a následků spojených s těmito závazky.

⁵⁶ BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*, s. 15

5 Závěr

Bakalářská práce řeší problematiku insolvenčí z pohledu dlužníka i jeho zaměstnavatele.

Pro organizaci se nabízí celý systém opatření. Jeho používání při zpracování agendy zabrání případným problémům týkajících se exekucí a insolvenčí. Jedním z nich je doporučení pravidelného externího školení zaměstnanců, kteří se podílejí na činnostech spojených se srážkami. Společnost uvede oznamovací povinnosti zaměstnanců z důvodu osobních změn, které u nich nastanou, do vnitřního předpisu. Všichni zaměstnanci budou ohledně této povinnosti seznámeni. Dalším důležitým úkolem je zajištění pravidelného sledování insolvenčního rejstříku, součinnost s exekutory, insolvenčními správci, soudy a dalšími orgány státní správy. Také se nesmí zapomenout na doložení potřebných dokumentů v souvislosti s danou problematikou. Do osobního spisu je doporučeno vložit formulář číslo 1: „Prohlášení zaměstnance pro oblast srážek ze mzdy“.

Na základě podkladů ve sledovaném podniku byly z tabulky 7 za období 2011 až 2014 vyvozeny následující závěry. Je zřejmé, že počet případů exekucí a insolvenčí v podniku stále narůstá. Více žádostí o oddlužení bylo podáno u žen. Nejvíce ohroženou skupinou zaměstnanců jsou lidé ve věku 41 – 50 let. U technicko-hospodářských pracovníků se exekuce ani insolvence nevyskytují.

Analýza konkrétních případů ze stejného období ukazuje, jaký dopad může mít rizikové chování lidí na jejich finanční situaci. Byly zjištěny nejčastější příčiny těchto chybných rozhodnutí zaměstnanců ve sledované společnosti. Výsledkem bakalářské práce je proto návrh takových preventivních opatření pro občana, aby k insolvencím docházelo co nejméně.

Život na dluh si v současné době oblíbilo mnoho českých domácností, jde o celosvětový trend. Splácení dluhů však v některých případech přináší s sebou i velká rizika, neboť dlužníci nejsou mnohdy schopni dostát svým závazkům. Před takovým závažným krokem musí každý zvážit nejprve svoje možnosti. Půjčka má člověku pomoci, nesmí se stát jeho nezvladatelným břemenem. Každý z nás je v jiné životní situaci, má jiný věk, zdravotní stav, pracovní možnosti, rodinné zázemí, kvalifikaci. Všechny tyto aspekty se musí brát v úvahu. Důležitým faktorem v otázce zadlužení je i majetek dlužníka. Neméně důležitá je kalkulace doby splácení dluhu. Zvláště

nízkopříjmové skupiny obyvatel zapomínají, že mají mít naspořené dostatečné rezervy, jimiž je možné překlenout případné problémy při splácení úvěru. Další chybou je přecenění svých možností. Vše začíná přemrštěnými požadavky na výši půjčky, pak rychle následuje neschopnost splácení. Za úvahu stojí odklad nebo snížení výše úvěru. Ještě větší chybou a rychlou cestou do dluhové pasti je řešení problémů další půjčkou na splácení předešlého dluhu. Senioři, kteří si chtějí půjčit, se nesmí nechat donutit rychlým a unáhleným podpisem smlouvy. Je nutné přečíst si ji pozorně a důsledně. Důležitým aspektem při jejich rozhodování je i nezanedbatelná rada rodinných příslušníků. Velmi nebezpečným rozhodnutím a závazkem je skutečnost, stát se ručitelem úvěru. Bez nadsázky lze konstatovat, že mnozí ručitelé se po podpisu úvěrových smluv stávají potenciálními dlužníky.

Dá se říci, že povědomí občanů o možnostech úvěru a následných komplikacích není u nás ještě dostatečně vysoké. Lidé často podnikají neuvážené transakce a tím se dostávají do problémů, které si vůbec nepřipouští v době, kdy si úvěr berou. Je možné říci, že výše uvedená chybná rozhodnutí klientů a následnou tíživou situaci pak pomůže zachránit až oddlužení. Osobní bankrot nabízí cestu k bezdlužnosti a je krokem k relativně spokojenému životu bez dluhů.

7 Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

BREBURDA, Jan. *Exekuce srážkami ze mzdy*. 2. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 471 s. ISBN 978-80-7263-858-1.

d'AMBROSOVÁ, Hana, ČORNEJOVÁ, Helena, LEŠTINSKÁ, Vlasta, PELECH, Petr, SCHMIED, Zdeněk, STÝBLO, Jiří, ŠENK, Zdeněk, TRYLČ, Ladislav, VALENTA, Jiří. *Abeceda personalisty 2011*. 4. vydání. Olomouc: ANAG, 2011. 415 s. ISBN 978-80-7263-646-4.

JEŽEK, Martin. *Jak vyzrát na exekuce*. 1. vydání. Brno: BizBooks, 2013. 104 s. ISBN 978-80-265-0070-4.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. 2. vydání. Praha: Linde, 2011. 440 s. ISBN 978-80-7201-862-8.

ŠUBRT, Bořivoj, LEIBLOVÁ, Zdeňka, PŘÍHODOVÁ, Věra, SKOUMALOVÁ, Alena, DANĚK, Antonín, PŘIKRYLOVÁ, Helena, ŠIMČÍKOVÁ, Růžena, LUKEŠOVÁ, Dana, DORČÁKOVÁ, Jana, MIKYSKA, Martin. *Abeceda mzdové účetní*. 24. vydání. Olomouc: ANAG, 2014. 607 s. ISBN 978-80-7263-851-2.

ŠUBRT, Bořivoj. *Exekuční a ostatní srážky ze mzdy a z jiných příjmů*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 156 s. ISBN 978-80-7478-378-4.

Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. SCHÖNFELD, Jaroslav, KISLINGEROVÁ, Eva. *Insolvence*. Praha: Oeconomica, 2009. 23 s. ISBN 978-80-245-1593-9.

Ostatní zdroje

ŠUBRT, Bořivoj. Výše nezabavitelných částek. *Mzdová účetní, odborný měsíčník*, 2015, č. 1, s. 6

Česko. ÚZ - *Zákony 2014, Insolvenční zákon, Insolvenční správci*. Ostrava: Sagit, 2013. 117 s. ISBN 978-80-7488-003-2.

Česko. ÚZ - 2014, *Zákoník práce*. Ostrava: Sagit, 2013. 124 s. ISBN 978-80-7488-010-0.

Vysoká škola ekonomická v Praze, Podnikohospodářská fakulta. *Transakční náklady českých ekonomických subjektů v insolventním řízení. možnosti jejich snižování a zlepšení statistiky insolvenčních řízení*. [CD]. Oeconomica, 2012. ISBN 978-80-245-1868-8

Internetové zdroje

BUŘÍNSKÁ, Barbora, Novinky. *Polovina Čechů slepě věří výhodným nabídkám úvěrů*. [online]. 2014-06-14 [cit. 2014-07-29].

Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/339040-polovina-cechu-slepe-veri-vyhodnym-nabidkam-uveru.html>>.

ČSSZ, *Exekuce z důchodu a dávek nemocenského pojištění rok od roku narůstají* [online]. 2013-02-28 [cit. 2014-09-24]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2013/2013-02-28-exekuce-z- duchodu-a-davek-nemocenskeho-pojisteni-rok-od-roku-narustaji.htm>.

ČSSZ, *Počet důchodů s exekucí srážkou za prvních šest měsíců letošního roku vzrostl o 1600* [online]. 2014-07-18 [cit. 2014-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2014/2014-07-18-pocet-duchodu-s-exekucni-srazkou-za-prvnich-sest-mesicu-letosniho-roku-vzrostl-o-1-600.htm>>.

ČSSZ, *Výroční zpráva, Provádění nemocenského pojištění* [online]. 2013 [cit. 2015-01-02]. Dostupné z WWW: <http://www.cssz.cz/NR/rdonlyres/5BCCECD0-1139-41E4-A80A-DC9AE8221340/0/vz_2013.pdf>.

GINTER, Jindřich, Právo. *Exekucí bude víc. Valí se další žaloby na dluhy* [online]. 2014-05-05 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/335302-exekuci-bude-vic-vali-se-dalsi-zaloby-na-dluhy.html>>

GINTER, Jindřich, PROCHÁZKA, Martin, Právo. *Nejdražší jsou malé půjčky na pár dní.* [online]. 2014-05-11 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/335839-nejdrazsi-jsou-male-pujcky-na-par-dni.html>>.

Insolvenční rejstřík, Creditreform, *Vývoj insolvencí v České republice v roce 2013* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-08-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/vyvoj-insolvenci-v-ceske-republice-v-roce-2013-44973.htmlrf>>.

KŘÍŽ, Petr, Novinky. *Češi se víc zadlužují, hlavně kvůli levným hypotékám* [online]. 2014-06-30 [cit. 2014-07-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/340827-cesi-se-vic-zadluzuji-hlavne-kvuli-levnym-hypotekam.html>>

LAZAREVIČ, Arsen. *Úvěry s rozhodčí doložkou nebo řešením u soudu? Lidé tápou* <<http://www.mesec.cz/clanky/uvery-s-rozhodci-dolozkou-nebo-s-resenim-u-soudu-lide-tapou/>>.

Nezávislá občanská poradna Olomouc - exekuce, rozvody, insolvence, smlouvy,
platební rozkazy, sociální poradenství, *Exekuce* [online]. 2014-01-08 [cit. 2014-09-
25]. Dostupné z WWW:
<<http://www.nopool.cz/domains/nopool.cz/index.php/exekuce>>.

Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1: Seznam přihlášených pohledávek (období 2014).....	18
Tabulka 2: Částka k oddlužení.....	18
Tabulka 3: Měsíční splátka	19
Tabulka 4: Počet důchodů s exekuční srážkou	24
Tabulka 5: Výše nezabavitelných částek	31
Tabulka 6: Exekuce v letech 2009 až 2013	36
Tabulka 7: Vývoj exekucí a insolvenčí ve sledovaném podniku.....	44
Graf 1: Volba poskytovatele půjčky	36
Graf 2: Oddlužení – osobní bankroty v ČR	38
Graf 3: Věková struktura osob, u nichž bylo povoleno oddlužení v roce 2013	38

8 Přílohy

8.1 Prohlášení zaměstnance pro oblast srážek ze mzdy

8.2 Splátky insolvence

8.3 Oznámení insolvenčních správců